

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จิรวรรณ กมลรัตน์ โยธิน. การวิเคราะห์เนื้อหาและความหมายของรายการสารคดีสิ่งแวดล้อมทาง
โทรทัศน์ (2532-2534) วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
2535.
- เจริญกุล เฉลียวเกรียงไกร. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2538.
- ทีปวิฑ พงศ์ไพบูลย์. พัฒนาการบริษัทผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์ วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- โทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7, สถานี. "รายการโทรทัศน์ประจำวัน". นิตยสารรายการโทรทัศน์
15(มกราคม 2538):44-52.
- นิรมล เมธีสุวกุล. สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2538.
- ปนัดดา ธนศักดิ์. ละครโทรทัศน์ไทย. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , 2531.
- มนตรี ศิริธรรมปิดิ. สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2538.
- อุษา รอดเกลี้ยง. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2538.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. "การผลิตรายการโทรทัศน์". นิตยสาร 5 (กุมภาพันธ์ 2520) : 105-109
_____ 6(สิงหาคม 2520): 94-99.
- ดิเลี่ยน โสมนันท์. สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2538.
- วิภาดา โอภาสวัฒน์. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2538.
- วีระ สุภะ. การศึกษากระบวนการในการผลิตละครชุดโทรทัศน์ไทยใน พ.ศ. 2536 วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สมศิริ ธนสารวัฒนา. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2538.
- สุริยงค์ จงสิทธิ์. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2538.

ภาษาอังกฤษ

Connor, Steven. Postmodern Cultrue. Great Britain : Basil Blackwell, 1986.

- Gerbner, G. **Institutional Pressures on Mass Communicators** in P. Halmos, *The Sociology of Mass Media Communicator* p 205-248 USA : University of Keele.
- Hilliard, Robert L. **Television Broadcasting**. 6th ed. USA: Hastings House, Inc, 1976.
- McQuail, Denis. **Mass Communication Theory**. 2nd ed. London : Sage Publications, 1987
- Millerson, Gerald. **The Technique of Television Production**. 9th ed. Great Britain : The Chaucer Pree,Ltd, 1992.
- Quick, J. and Wolff, H. **Small-studio Video Tape Production**. 2nd ed. USA : Addison-Wesley Publishing Company, Inc, 1976.
- Windahl S., Signitzer B. and Olson J.T. **Using Communication Theory**. London : Sage Publications, 1992.
- Wurtzel , Alan. **Television Production**. 2nd ed. Singapore : Koon Wah Printing Ltd., 1985.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สรุปย่อบทโทรทัศน์รายการทุ่งแสงตะวัน

1. ชมรมกีฬารักป่า

เสนอเรื่องราวของค่ายเด็กรักป่า ที่จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งในช่วงนี้อบรมเรื่องการเขียนกลอน และวาดภาพธรรมชาติโดยคุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์เป็นวิทยากร มาอบรมค่ายเด็กรักป่าครั้งนี้ เด็กๆ ได้ใกล้ชิดธรรมชาติ และเรียนรู้ธรรมชาติได้มาก

2. ส่องกล้องมองโลก

เรื่องราวเกี่ยวกับ ค.ช.ภูมิ ศรีประภาศิริ ที่รักการถ่ายภาพเป็นชีวิตจิตใจ และเริ่มถ่ายภาพเมื่ออายุได้ 5 ขวบ

3. ชมรมเด็กรักนก

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กๆ ที่รักนก และการเกิดเป็นชมรมเด็กรักนก ก่อตั้งโดยพระอิสริยาแห่งวัดป่าสุคะโต ด.ท่ามะไฟหวาน อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ

4. กระทงใบน้อย

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กนักเรียน โรงเรียนบ้านคลองบางกระจัน ที่ทำกระทงจากวัสดุธรรมชาติเพื่อถวายวัด

5. หมอยาน้อย

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความผูกพันระหว่างคนกับสมุนไพร

6. ปิดเทอมเที่ยวข้าว

เรื่องราวของเด็กๆ และครอบครัวชาวนา จ.ขอนแก่น ที่ ม.โสภณน้ำขาว อ.แวงน้อย ซึ่งปิดเทอม 15 วันเพื่อเที่ยวข้าวในระหว่างเดือน พย.-ธค. เด็กๆ จึงมีโอกาสมาร่วมช่วยพ่อแม่ทำนา เรียนรู้การทำนา และการมัดฟ่อนฟาง

7. แด้วแล้วสุดขอบฟ้า

เรื่องราวของนกแด้วแล้วที่เหลือเพียง 25 คู่ในโลก พบที่ จ.กระบี่ เด็กๆในค่ายเด็กรักสิ่งแวดล้อม รักธรรมชาติ เข้าค่ายเด็กรักแด้วแล้วเพื่อเรียนรู้การอนุรักษ์และปลูกฝังความรู้เรื่องธรรมชาติแก่เด็กๆ โดยเฉพาะการอนุรักษ์นกแด้วแล้วทองคำ

8. เกิดเป็นเต่า

เรื่องราวการอนุรักษ์เต่าทะเลที่กำลังจะสูญพันธุ์ จ.ตรัง ซึ่งชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้เลิกอาชีพเดินหาไข่เต่าไปขาย เพราะเห็นว่าเต่ากำลังจะสูญพันธุ์ และเด็กๆในหมู่บ้านก็ร่วมใจดูแลไข่เต่าให้ปลอดภัยจนฟักเป็นตัว ในปัจจุบันพบว่าเต่าจำนวนมาก ที่มาวางไข่บนชายหาดแห่งนี้

9. นักเล่านิทาน

เรื่องราวเกี่ยวกับนักเล่านิทานพเนจร คุณเทพศิริ สุขโสภา

10. สืบฝัน

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าที่ทุ่งใหญ่นเรศวร จ. อุทัยธานี ให้ภาพธรรมชาติของป่าที่ยังมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่อย่างสมบูรณ์ และคูหาอาหารการกินของสัตว์

11. ความลับของท้องทุ่ง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียน การอ่าน ของนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 18 หรือโรงเรียนพืชไร่คอนกรีตที่สนใจการอ่านการเขียนและการเรียงความเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ

12. สองปิ่น

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับของครอบครัวป้อมชัยที่สนใจเรื่องราวการปั้นดิน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา ต้องการแสดงให้เห็นว่าดินที่เราเหยียบย่ำทุกวันนั้นสามารถกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางศิลปะและเป็นอาชีพที่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ

13. สุดท้ายรวมดาวไพร

เป็นเรื่องราวของชาวกระเหรี่ยงที่มีพิธี เรียกขวัญเจ้าแม่โพสพ เพื่อเป็นการขอบคุณที่ปกป้องรักษาข้าวให้ตลอดฤดูกาลทำนาและเรื่องราวของรายการทุ่งแสงตะวันทุกตอน ที่ทำการออกอากาศไปแล้วนำเสนอให้คุณในคอนแทกรายการ

14. ตามล่าไอ้ผัดแดง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กที่หาอาหารจากธรรมชาติ เป็นเรื่องราวของเด็กชายอนันต์ บุญรอด แห่งหมู่บ้านจับได้ จ.นครราชสีมา พาไปหาไอ้ผัดแดง และเห็นวิถีชีวิตของเด็กชาวบ้าน ที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ

15. ทะเลของเรา - เต่าเต็มตัว

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก ๆ ลูกชาวประมงที่รอวันลูกเต่าออกจากไข่และคลานลงทะเลไปในที่สุด เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติของเต่า รวมถึงภาพการดำเนินชีวิตของชาวประมงและร่วมกันอนุรักษ์เต่าทะเล หน้าที่ทะเลโดยการเปลี่ยนวิธีการทำประมง และปลูกป่าชายเลน

16. แม่น้ำเปลี่ยนสี

เรื่องราวเกี่ยวกับน้ำเสียที่แม่น้ำชี ซึ่งได้มีข่าวแพร่ออกไป ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ ต้องหยุดการหาปลา และคนใช้น้ำชั่วคราว ภาพความเน่าเสียของแม่น้ำยังคงเหลืออยู่ เด็กๆเล่าถึงวันเวลาที่แม่น้ำยังสกปรก ไม่มีมลพิษมาเยือน ความยากลำบากของชาวบ้านที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ รวมทั้งปลานชนิดต่างๆที่ต้องตายไป

17. หนองนกเป็ด

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับนกเป็ดน้ำกับแหล่งที่อยู่ของนก ซึ่งเด็กๆบ้านหนองแวง อ.คอนสาร จ.ชัยภูมิ พาชมนกเป็ดน้ำหาอาหารและเล่าวิถีชีวิตของนกเป็ดน้ำซึ่งต้องเปลี่ยนที่หาอาหารไปอีกหนองน้ำหนึ่ง ซึ่งเป็นหนองน้ำที่เหลืออยู่ไม่มากนัก จำนวนนกเป็ดน้ำลดลงไปมากเพราะอาหารและการถูกล่าซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไปนกเป็ดน้ำอาจจะอพยพไปหาที่อยู่ใหม่

18. ของดีเมืองเพชร

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับดินดาลที่มีประโยชน์ไปทุกส่วน เมื่อถึงช่วงปิดเทอมเด็กๆบ้านโพธิ์ลอย อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี จะไปรวมกันที่โรงเตี๊ยนน้ำดาลเพื่อช่วยพ่อแม่ทำงานเล็กๆได้ เรียนรู้การเก็บลูกดาลและส่วนต่างๆที่นำมาทำน้ำดาลได้ และได้เรียนรู้การนำส่วนต่างๆของดินดาลมาทำปุ๋ย รวมทั้งเป็นที่อยู่อาศัยของบรรดานกชนิดต่างๆ

19. แฉ่ง

เป็นเรื่องราวของเด็กชายชนบทกับความแห้งแล้งของฤดูร้อนที่กำลังจะไม่มีน้ำกิน เด็กที่บ้านยาง จ.มหาสารคาม ประสบปัญหาน้ำดื่มไม่พอ เด็กๆ ต้องเข้าแถวรดกน้ำจนข้ามคืน เด็กๆ จึงหวังน้ำฝนคงจะตกลงมาก่อนที่บ่อน้ำแห่งนี้จะเหือดแห้ง

20. คาวโนคงใจ

เป็นเรื่องราวของเด็กชาวเชียงใหม่ มาศึกษาการดูดาวที่หอดูดาวเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้ทั้งความรู้ และความสุขในช่วงปิดเทอม

21. ค่ายได้น้ำ

เป็นเรื่องราวของเด็ก ๆ ที่มาเข้าค่ายศิลปะและสิ่งแวดล้อมที่หาดทิวาสถิต จ.ระยอง เด็กๆ ได้เรียนรู้การวาดภาพชายทะเล ซึ่งนอกจากวาดรูปแล้วได้เรียนรู้การนำเปลือกหอยมาประดับตกแต่งเป็นงานศิลปะรวมทั้งได้นำน้ำดูประกายรังเพื่อจดจำวาดเป็นภาพสีน้ำตามชอบใจ

22. สมบัติของทะเล

เป็นเรื่องราวของเด็กๆ ชาวเกาะชอ ที่ใช้เวลาช่วงปิดเทอมหารายได้จากการเดินหาสาหร่ายสำหรับเตรียมมาเป็นค่าใช้จ่ายตอนเปิดเทอม เด็กๆ อธิบายถึงพันธุ์ต่างๆ ของสาหร่าย และยังพูดถึงประโยชน์ของทะเลสาบสงขลา จึงเป็นสัมพันธ์ระหว่างคน ทะเลสาบ และสาหร่าย

23. สุสานหิน

เป็นเรื่องราวของหมู่บ้านคีรีวง ต.กำโลน อ.ลานสกา จ. นครศรีธรรมราช ซึ่งถูกน้ำป่าพัดท่วมในปี 31 ทำให้หินจากภูเขาถล่มลงมาทำลายหมู่บ้านและเป็นเหตุให้แม่น้ำเปลี่ยนทิศทาง ในขณะที่ชาวบ้านจึงต้องช่วยกันเก็บหินออกจากแม่น้ำและนำมาขายเป็นรายได้ อย่างไรก็ตาม สุสานหินของหมู่บ้าน เป็นเรื่องเตือนใจให้ชาวบ้าน อยู่อย่างรู้คุณค่าและเคารพธรรมชาติไม่ตัดไม้ทำลายป่า

24. บุญถ้ำค้างคาว

ที่ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี มีภูเขาหินปูนซึ่งมีถ้ำขนาดใหญ่ เป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาวหลายล้านตัว เด็กๆ ตามพ่อแม่ไปเก็บขี้ค้างคาวและได้เรียนรู้การดำรงชีวิตของค้างคาวและหารายได้จากการเก็บขี้ค้างคาวไปขาย

25. สวนผักแสนรัก

เรื่องราวของเด็กๆบ้านบางปลาหมอ ต.คอนกำขาน อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ซึ่งปลูกผักแบบไร้สารเคมี เด็กๆใช้ตะเคมาเป็นยาปราบศัตรูพืช ช่วยพ่อแม่ตัดผักในคอนเย็นและช่วยลดน้ำผัก การใช้ตะเคาและสมุนไพรอื่นๆควบคุมแมลงเป็นการหันกลับไปพึ่งพา ซึ่งเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่ง

26. ละครโรงเล็ก

เป็นเรื่องราวของเด็กที่มีโอกาสเข้าค่ายอบรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งมีความมุ่งหวังให้เด็กที่สนใจในธรรมชาติ ได้ถ่ายทอดความคิดออกมาให้คนอื่น ๆ ได้รับรู้ ด้วยสื่อชนิดต่างๆรวมทั้งการแสดงละคร เด็กๆจะเล่าเรื่องโดยการแสดงเป็นละครสั้นละเรื่อง พ่อแม่และผู้ใหญ่ในหมู่บ้านได้ดูเด็กเล่นละคร พร้อมกับได้รับความคิดที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติ

27. ดุ้มพิศวง

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กบ้านคือได้ อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี ที่ต้องพึ่งพาอาศัยแม่น้ามุล เด็กๆช่วยพ่อแม่หาปลาโดยใช้ดุ้มปลาขอน ซึ่งเด็กๆคุ้นเคยเป็นอย่างดีและอธิบายถึงดุ้มดักปลาชนิดอื่นๆ และเล่าว่าพวกตนเรียนรู้การจับปลาจากพ่อแม่ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ผูกไว้กับแม่น้ามุล

28. ขบวนการผีตาโขน

เด็กๆ อ.ด่านซ้าย จ.เลย ได้ร่วมประเพณีประจำท้องถิ่น คือ การละเล่นผีตาโขน ซึ่งเด็กๆได้เรียนรู้พิธีกรรมและความหมายของพิธีกรรมนี้ พร้อมๆกับการทำหน้าที่ของตนเองเพื่อใส่ในขบวนแห่ โดยใช้วัสดุเหลือใช้มาประกอบเป็นหน้ากาก ความตั้งใจและมุ่งมั่นของเด็กๆแสดงถึงความเชื่อและความเคารพต่อธรรมชาติของชาวอำเภอด่านซ้าย

29. หมู่บ้านของฉัน

ที่หมู่บ้านจับได้ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เกิดปัญหาเด็กๆที่เรียนจบแล้วอพยพไปทำงานในเมือง จนในปัจจุบันมีเด็กนักเรียนที่โรงเรียนเพียง 90 คนเท่านั้น ทุกวันนี้จึงเหลือเพียงผู้ใหญ่และเด็กในวัยเรียน ชาวบ้านได้แต่หวังว่าเด็กเหล่านี้จะหวนกลับมาอยู่ที่หมู่บ้านเช่นเดิม

30. สัมผัสโลก

เรื่องราวของเด็กคาพิการที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ที่ซึ่งเด็กพิการทางตาจะได้มาศึกษาความรู้ รวมทั้งการเรียนรู้ในกิจกรรมหัวข้อเรารักสัตว์ ซึ่งเด็กๆได้ไปเรียนรู้ชีวิตสัตว์ และทำความรู้จักกับสัตว์ที่พิพิธภัณฑ์สัตว์กรุงเทพ โดยการคล้าส่วนต่างๆของสัตว์และถ่ายทอดออกมาตามความคิดและจินตนาการเป็นงานศิลปะปั้นดินน้ำมัน

31. ฝันแรก

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กๆ บ้านกุศโอบสดี อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา ที่เริ่มกิจกรรมหาปลา เมื่อหน้าฝนมาเยือน เด็กๆแสดงวิธีตกปลา และเล่าถึงความผูกพันของคนกับธรรมชาติ

32. เกาะมหาสมบัติ

เป็นเรื่องราวของเกาะสีชัง จ.ชลบุรี ที่กำลังอยู่ในช่วงโต้แย้งถึงการสร้างท่าเรือน้ำลึก ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นไม่อยากให้สร้าง เพราะเกรงว่าจะทำให้สภาพแวดล้อมและชีวิตของชาวเกาะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อย่างไรก็ตามหากที่นี่ได้สร้างเป็นท่าเรือน้ำลึกคาดว่าจะมีเรือขนาดใหญ่เข้าเทียบท่าขนถ่ายสินค้าได้หลายล้านตัน เด็กๆพาไปที่พระอุโบสถเจดีย์วัดอภัยวงศนิมิตร ซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์กำลังได้รับความเสียหายจากการก่อสร้างท่าเรือ จนชาวบ้านและเด็กๆต้องร่วมใจขุดรื้อ เพื่อลดความสิ้นสะเทือน กรณีพิพาทเรื่องการระเบิดหินสร้างท่าเรือไม่ยุติลงง่ายๆนัก แต่สิ่งที่ปรากฏ คือ ธรรมชาติส่วนหนึ่งบนเกาะนี้ถูกทำลายไปโดยจะไม่มีวันฟื้นคืนมา

33. เด็กเลี้ยงช้าง

เป็นเรื่องราวของช้างที่หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ ซึ่งกำลังลดจำนวนลงไปเพราะป่าไม้ถูกทำลาย ชาวบ้านไม่มีอาหารให้ช้างกินจึงต้องพาช้างออกไปหารายได้ และหาอาหารที่จังหวัดแถบชายป่าอื่นๆ ปัญหาของช้างมิใช่เกิดเพียงที่นี่แต่ที่ผ่านมามีช้างจำนวนหลายเชือกต้องตกเหวตาย ซึ่งนักอนุรักษ์ธรรมชาติเห็นว่าเกิดจากการตัดถนน และการแบ่งซอยพื้นที่ป่าเขา ทำให้ช้างมีเส้นทางเดินหาอาหารน้อยลง และเกิดเป็นอุบัติเหตุดังกล่าว

34. แว่วเสียงกระดิ่งทอง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทำกระดิ่ง ที่อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ที่ได้ชื่อว่ามีเสียงกังวาลไพเราะที่สุด เด็กๆ ได้เรียนรู้การทำกระดิ่งที่เรียกว่า ทองเสาะ จากการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ ซึ่งถ่ายทอดจากรุ่นจนหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

35. หนุ่มนาบัว

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาวบ้าน อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ที่มีอาชีพเก็บบัวขาย เด็กๆ ช่วยพ่อแม่เก็บบัวและได้เรียนรู้การทำนาบัวและใช้ประโยชน์จากนาบัว โดยเลี้ยงปลาอีกต่อหนึ่งไว้ขาย เป็นรายได้ช่องทางหนึ่ง

36. เก็บใจไปวาดภาพ

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กนักเรียน จากโรงเรียนต่างๆ ใน จ.อ่างทอง มาร่วมใจกันวาดภาพ หน้าศาลากลางจังหวัด ในหัวข้อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

37. สืบฝัน 2

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เด็กๆ พาชมบ้านพักของคุณสืบ นาคะเสถียร หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งเสียชีวิตไปครบ 2 ปี และในวันนี้เด็กๆ จะศึกษาธรรมชาติและสำรวจดอกไม้และสัตว์ที่อาศัยอยู่ รวมทั้งเรียนรู้การทำดินโป่งให้สัตว์กินเป็นแหล่งวิตามินของสัตว์

38. ผ้าป่าดั้นไม้

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทอดผ้าป่าดั้นไม้ ที่ป่าห้วยแก้ว จ.เชียงใหม่ ซึ่งชาวบ้านร่วมกันปลูกต้นไม้ที่นำมาทอด พิธีการทอดผ้าป่าดั้นไม้จะเหมือนกับการทอดผ้าป่าทั่วไป แต่ต้นไม้ที่นำมาทอดจะมีประโยชน์ คือ นำมาปลูกสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ป่าไม้ในท้องถิ่น

39. สไลด์เด็กวัด

เป็นเรื่องราวของเด็กๆ ลูกศิษย์วัดแห่งกลาง จ.น่าน ซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยจะติดตามพระอาจารย์ขึ้นเขาลงห้วยไปฉายสไลด์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและอบรมศีลธรรม

40. ป่าของเรา

เรื่องราวเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชนของเด็กๆที่หมู่บ้านคาโตะ จ.ปัตตานี ซึ่งคาดหวังว่าความอุดมสมบูรณ์จะกลับมาเยือนหมู่บ้าน เด็กๆเรียนรู้การปักต้นไม้เพื่อเพาะพันธุ์ต้นไม้และเรียนรู้การดูแลในป่า

41. นาโรงเรียน

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ เด็กนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 18 จ.นครราชสีมา ช่วยทำนาข้าวให้โรงเรียน เพื่อนำไปขายได้เงินมาสมทบโครงการอาหารกลางวันและแบ่งให้นักเรียนยากจน

42. มวยโบราณ

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กนักเรียนโรงเรียนเทศบาล อ.เมือง จ.สกลนคร ฝึกหัดรำมวยโบราณแบบสกลนคร เพื่อแสดงในงานประเพณีแห่งปราสาทผึ้งประจำปี เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและศิลปะโบราณของไทย

43. สู้ขี้วัวควาย

เรื่องราวเกี่ยวกับการทำพิธีสู้ขี้วัวควาย ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมของบ้านเมืองหลวง ต.เมืองวัง อ.เมือง จ.น่าน เด็กๆเล่าว่าการทำพิธีสู้ขี้วัวควายเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณ เพราะเชื่อว่าควายเป็นสัตว์ที่มีบุญคุณ ช่วยทำงานปลูกข้าวเลี้ยงคน

44. รถไฟที่รัก

เรื่องราวของชมรมเรารักรถไฟ ซึ่งจัดกิจกรรมและนิทรรศการเป็นประจำที่หอเกียรติภูมิรถไฟ ของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อให้เด็กๆได้เข้าชมทุกวันอาทิตย์ เด็กๆจะได้เรียนรู้รถไฟที่ประเภทต่างๆของไทย

45. ตักบาตรทางน้ำ

เรื่องราวของการบิณฑบาตรทางน้ำของพระในคลองพระอุดม อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ซึ่งนับวันจะเหลือน้อยลงแต่ที่นี้พระยังคงออกบิณฑบาตรอยู่ทุกวันเพื่อให้ชาวบ้านที่ยังคงศรัทธาได้ตักบาตร

46. ทะเบียนต้นไม้

เรื่องราวของป่าไม้ในหมู่บ้านไผ่งาม อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี ที่ซึ่งชาวบ้านและเด็กร่วมมือกันทำทะเบียนต้นไม้ เพื่อให้สะดวกในการสำรวจและเพื่อจะได้ทราบว่ามีการลักลอบตัดต้นไม้หรือไม่ โครงการนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความรักและห่วงแหนป่าไม้ของชาวบ้านซึ่งมีชีวิตอยู่กับป่า

47. บ้านของนก

เรื่องราวเกี่ยวกับการดูแลนกที่อ่างเก็บน้ำบางพระ อ.บางพระ จ.ชลบุรี ซึ่งเด็กๆ ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตของนกและได้รู้ถึงวงจรชีวิตในธรรมชาติ

48. ค่ายเด็กรักนก

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กนักเรียนโรงเรียนท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ ซึ่งรวมตัวกันเป็นชมรมเด็กรักนก ออกดูนกทุกวันเสาร์ และอาทิตย์ โดยมีพระและครูเป็นที่ปรึกษาชมรม ซึ่งขณะนี้เด็กๆ มาเข้าค่ายเด็กรักนกที่อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว เพื่อร่วมกิจกรรมดูนกและยังได้รับการปลูกฝังให้กล้าคิดกล้าแสดงออกในเรื่องที่ค้างใจ เชื่อมโยงกับความรักนก รักต้นไม้ป่าเขา และโลกของเรา

49. ลีลันบนท้องฟ้า

เรื่องราวเกี่ยวกับเทศกาลว่าวอีสาน จ.บุรีรัมย์ ซึ่งจัดขึ้นทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือนธันวาคม เด็กๆ และผู้ใหญ่พากันทำว่าวเพื่อปล่อยไปบนท้องฟ้า ว่าวในภาคอีสานนอกจากจะเป็นการละเล่นพื้นบ้านเพื่อความเพลิดเพลินแล้ว ชาวอีสานยังใช้ว่าวเสี่ยงทายเพื่อพยากรณ์ความอุดมสมบูรณ์ของข้าวปลาอาหารและน้ำ เด็กๆ เรียนรู้เกี่ยวกับว่าวแอก ซึ่งเป็นว่าวเอกลักษณ์ของชาวอีสาน

50. หมู่บ้านลอยน้ำ

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กๆ ชาว ต.ก้อ อ.สี จ.ลำพูน ซึ่งต้องเรียนหนังสือที่โรงเรียนกลางน้ำ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตจากการอาศัยอยู่ในบ้านกลางป่า เป็นการอยู่เรือนแพกลางน้ำ ที่นี่จึงมีทั้งบ้านกลางน้ำและโรงเรียนลอยน้ำซึ่งเด็กๆ เือนแพได้อาศัยเรียนหนังสือ วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากชาวไร่ชาวนาเป็นชาวประมงหาปลาแทน ท่ามกลางความเจริญของประเทศชาติ

51. โนบิ่งกว้าง

เรื่องราวของเด็กชาวแพ โนบิ่งบอระเพ็ด จ.นครสวรรค์ ที่ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่ เมื่อกรมประมงได้ขุดลอกบึงบอระเพ็ด เป็นเหตุให้วงจรชีวิตและสิ่งแวดล้อมขาดช่วงลง ชีวิตของนก ปลา และคนต้องเปลี่ยนแปลงไป หนองน้ำที่เคยเต็มเปี่ยมเหือดแห้งลงเพื่อขุดลอกบึง แม้ในวันนี้ได้ถูกปล่อยเข้ามาจนเต็มบึง แต่ชาวบ้านไม่อาจรู้ว่าจะเกิดผลกระทบอะไรหรือไม่ กับช่วงชีวิตที่ขาดหายไปของบึงบอระเพ็ด

52. โนป่างาม

เรื่องราวของชาวบ้านทุ่งยาว อ.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน ซึ่งร่วมใจปลูกป่าชุมชน เด็กๆเรียนรู้คุณค่าของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ที่หมู่บ้านนี้อนุรักษ์ป่าอย่างจริงจัง จึงไม่มีผู้ใดกล้าตัดไม้ หมู่บ้านจึงอุดมสมบูรณ์และป่าแห่งนี้ คือ แหล่งอาหารของชาวบ้าน เป็นที่เลี้ยงสัตว์ และแหล่งเที่ยวเล่นของเด็กๆ

53. หนูนานาอะวาด

เรื่องราวการกำจัดหนูนานาของเด็กๆบ้านโคกคายน อ.ชัยสมอทอด อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์ ซึ่งจับกลุ่มดักหนูนานาที่อะวาดอยู่กลางท้องนาด้วยกับดักฟ้าผ่า เด็กๆ เรียนรู้การช่วยพ่อแม่ และยังได้อาหารอันโอชะ

54. ขวัญข้าวเข้าขี้

เรื่องราวการทำพิธีเชิญแม่พระโพสพกลับบ้านหรือขวัญข้าวเข้าขี้ ของชาวบ้านหัวเขา อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ซึ่งจะประกอบพิธีหลังฤดูเก็บเกี่ยวแสดงถึงความเคารพในพระแม่โพสพผู้ดูแลข้าวให้ชาวนา

55. นกรังไหม

เรื่องราวของเด็กชาวบ้าน ต.จรเข้มาก อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณปราสาทเมืองต่ำ เป็นประสาทรินโบราณอายุนับพันปีที่นักท่องเที่ยวนิยมนักท่องเที่ยวได้โดยประติมากรรมของจากวัดสุครังไหม มาขายในช่วงวันหยุด

56. ป่าร้อยสี

เรื่องราวของเด็กค่ายเด็กรักป่า มาออกค่ายที่ห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี เพื่อสัมผัสธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้ และนำกิจกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ไปใช้กับท้องถิ่นต่อไป

57. หนาวลมแล้ง

เรื่องราวของเด็กๆ บ้านโลกเมือง จ.บุรีรัมย์ กับการใช้ชีวิตช่วงหน้าแล้ง เด็ก ๆ เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมหน้าแล้ง หาความเพลิดเพลินกับของเล่นธรรมชาติ คือ ดอกจาน (ดอกทองกวาว) และจับสัตว์ตามท้องถิ่นมาเป็นอาหารช่วงวันหยุด

58. มนตร์รักรวงข้าว

เรื่องราวของฤดูเก็บเกี่ยวที่บ้านโลกหอม อ.รัษฏุมิ จ.สงขลา เด็ก ๆ ช่วยพ่อแม่เกี่ยวข้าว ด้วยแกระ อุปกรณ์เกี่ยวเกี่ยวข้าวของภาคใต้ ณ ที่นาแห่งนี้เด็กๆ เรียนรู้การเก็บเกี่ยว และเล่นว่าตามอารมณ์เมื่อลมฟ้าเป็นใจ

59. เจ้าดวงดอกไม้

เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตชาวสวนยาง จ.พัทลุง ที่คลุกคลีกับการกรีดยางและนำไปขายพารา มาประดิษฐ์ดอกไม้สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ครอบครัว

60. กิ่งก้าน้ำร้อน

เรื่องราวชีวิตเด็กที่บ้านหนองบัว จ.ยโสธร มีกิจกรรมล่ากะปอม (กิ่งก่า) เป็นอาหารด้วยการใช้บ่วงคล้อง เด็กๆ เรียนรู้คุณค่าของป่าละเมาะชายบ้าน ที่นับวันจะลดลง

61. โรงเรียนในฝัน

เรื่องราวเกี่ยวกับโรงเรียนเล็กๆ แห่งหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากความร่วมมือขององค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่งร่วมกันจัดตั้ง “โรงเรียนเด็กรักป่า” ในขณะนี้ มีเด็กร่วมโครงการ 15 คน เข้าศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้เพื่อศึกษาวิชาธรรมชาติ ศึกษาศิลปะ วรรณกรรม ละคร ดนตรีและเกษตรกรรมธรรมชาติ ที่นี่ใช้ระบบการเรียนแบบสอบเทียบมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงมีเวลาศึกษาวิชาดังกล่าว โครงการนี้มุ่งหวังช่วยเหลือเด็กที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาให้ได้เรียนรู้ธรรมชาติและนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเองและหมู่บ้าน

62 . สงกรานต์บ้านนา

เรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ของชาวร่องเมด จ. พะเยา เด็กๆเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน ในช่วงสงกรานต์นี้เด็กชายในหมู่บ้านที่อายุเกิน 10 ปีจะเข้าอบรมวชนรณดุร้อนงานสงกรานต์ แต่แม่ปีพ่แม่จึงได้บุญจากการบวชของลูก ๆ และหวังว่าปีใหม่ที่มาถึงนี้จะนำความสุขสดชื่นมาสู่ชีวิตและครอบครัว

63 . ลูกน้ำโขง

เรื่องราวเกี่ยวกับพิธีการบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึกของชาวบ้านหาดไคร้ จ. เชียงราย ในทุกปีหลังวันสงกรานต์ชาวบ้านจะจัดทำพิธีเพื่อเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลและเป็นเจ้าของปลาบึก ความเชื่อนี้ยังคงมีอยู่ เพราะทุกวันนี้ยังไม่มีผู้ใดรู้ความลับว่าปลาบึกเหล่านี้อาศัยอยู่บริเวณไหน แม่น้ำโขงหรือใช้ชีวิตอย่างไร เมื่อเข้าช่วงฤดูกาลล่าปลาบึก ชาวบ้านจึงทำพิธีล่าปลาบึกเพื่อให้แคล้วคลาดอันตรายและจับปลามาขายได้

64. ละครแห่งหมู่บ้าน

เรื่องราวของเด็กๆในต. สะเอียบ จ.แพร่ที่เข้าค่ายฝึกเล่นละครเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ ในปีนี้เด็กๆแต่งละครเล่นเพื่อแสดงในหมู่บ้าน 5 แห่งที่ล้วนแต่เป็นหมู่บ้านที่จะต้องตกอยู่ใต้น้ำหากมีการสร้างเขื่อน ชาวบ้านที่นี้รู้ดีว่าหากปล่อยให้มีการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นขึ้น ไม่เพียงแต่พวกเขาต้องอพยพหาที่ทำกินใหม่แต่ปลารอบๆหมู่บ้านจะต้องถูกทำลายลง เด็กๆหวังให้ละครที่พวกเขาแสดงได้ปลุกใจให้ชาวบ้านร่วมต่อต้านและอนุรักษ์ธรรมชาติในหมู่บ้าน

65. ป่าลานและบ้านเรา

เรื่องราวเกี่ยวกับชาวบ้านทับลาน อ. นาดี จ. ปราจีนบุรี ประกอบอาชีพสวนหมากจากใบลาน เด็กๆร่วมกิจกรรมกับพ่อแม่หารายได้ให้ครอบครัว ในวันที่ป่าลานลดน้อยลงเพราะชาวบ้านตัดใบลานเกินพอดี เด็ก ๆหวังว่าในวันข้างหน้าจะยังมีใบลานเหลือไว้ให้สร้างสรรคงานหัตถกรรมใบลานที่สวยงาม

66. สูตรลับของคุณตา

เรื่องราวของครอบครัววงคำ อ. นาดี จ. ปราจีนบุรี ที่ยึดมั่นรักษาโรคภัยด้วยสมุนไพรในป่า แต่ป่าสมุนไพรลดลงเพราะชาวบ้านหักล้างดวงพงเพื่อทำไร่ และเมื่อเจ็บป่วยต้องนำเงิน

จำนวนนั้นไปซื้อยาแผนใหม่ ในวันนี้เด็กๆลูกหลานตระกูลองค้ำพยายามเรียนรู้เรื่องสมุนไพร จากคุณตาเพื่อสืบทอดไปยังรุ่นลูกหลาน

67. บั้งไฟของฝน

เรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีงานบุญบั้งไฟ จ. ยโสธร ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ชาวบ้านและเด็กๆเชื่อว่าการยิงบั้งไฟขึ้นฟ้าจะเป็นการขอฝนจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในวันนี้เด็กเข้าร่วมงานอย่างเต็มที่ ซึ่งนอกจากสนุกสนานแล้วยังแสดงถึงความผูกพัน พี่งพาและเคารพต่อธรรมชาติ

68. ที่นี้ไม่มีครู

เรื่องราวของโรงเรียนบ้านคลองครก จ. ปราจีนบุรี ที่ประสบปัญหาขาดแคลนครู ชาวบ้านที่นับุกรุกตั้งบ้านเรือนและทำกินในพื้นที่ป่าสงวน รวมทั้งก่อตั้งโรงเรียนแห่งนี้ขึ้นเพื่อให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือ โรงเรียนแห่งนี้จึงไม่ได้รับการรับรองจากทางราชการ รวมทั้งไม่ได้รับเงินอุดหนุน ชาวบ้านแม่จะยากจนแต่พยายามจ่ายค่าเล่าเรียนของลูกหลาน ให้แก่โรงเรียนวันละ 1 บาท แต่เงินเหล่านี้ไม่พอจะจ้างครู ทุกวันนี้ทั้งโรงเรียนจึงมีครูเพียง 2 คนเด็กๆหวังอยากได้ครูมาสอนและดูแลพวกเขา

69. สืบชะตาแม่น้ำ

เรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีทำบุญสืบชะตาแม่น้ำ อ.ท่าวังผา จ. น่าน ซึ่งจัดโดยกลุ่มฮักเมืองน่าน ในพิธีนี้จัดทำเพื่อให้คนเห็นความสำคัญและช่วยกันรักษาแม่น้ำให้คงอยู่ต่อไป เด็กๆที่นี้มาร่วมพิธีสืบชะตาแม่น้ำเพราะกลัวว่าน้ำในแม่น้ำจะแห้งขอด ถึงวันนั้นชีวิตลูกแม่น้ำคงต้องเปลี่ยนไป

70. ลือบ้านปุง

เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตเด็กๆชาวไทลื้อ ประเทศลาวที่มีเขตแดนติดกับอำเภอเชียงของจ. เชียงราย ชาวไทลื้อมีชื่อเสียงเรื่องการทอผ้า เด็กๆที่นี้รู้จักวิธีทอผ้าตั้งแต่ยังเล็ก ในวันนี้ที่หมู่บ้านทำพิธีเข้ากรรมไว้ผีเพื่อเช่นไหว้บูชาผี ในพิธีนี้ผู้ชายเท่านั้นที่เข้าร่วมได้ เด็กๆชอบพิธีนี้เพราะได้กินอาหารร่วมกัน แต่ที่มากกว่านั้นพิธีนี้จะช่วยให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองหมู่บ้านให้มีความสุข

71. เรือนแพเรือนเพลง

เรื่องราวของเด็กๆ ในอ.ลี จ.ลำพูน กับห้องเรียนเรือนแพ กลางอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่นี้เด็กๆมีกิจกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติมากมาย มีสวนเกษตรกลางน้ำที่ปลูกผักหลายชนิด มีกิจกรรมกลางน้ำแทนกิจกรรมกลางแจ้ง แต่ในวันนี้ที่สุ บุญเลี้ยง เดินทางมารู้จักเด็ก ๆนักเรียน เรือนแพ สอนกิจกรรมแต่งเพลงร้องเพลง เด็กๆจึงมีความสุขมากกว่าทุกวัน

72. ฝายไม้ไผ่

เรื่องราวของเด็กๆบ้านแฮะ จ.พะเยา ที่ร่วมกิจกรรมซ่อมฝายกันน้ำกับผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน ที่หมู่บ้านนี้บรรพบุรุษสร้างฝายไม้ไผ่กันน้ำมากกว่า 700 ปี ชาวบ้านมีระบบแบ่งปันน้ำใช้ที่ยุติธรรม ในไม่ช้านี้รัฐบาลจะสร้างฝายคอนกรีตให้เด็กๆไม่เคยรู้จักหน้าตาแต่หวังว่าผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน จะยังคงสามัคคีและแบ่งปันน้ำเหมือนเช่นเดิม

73. ล.สิงขนเหลือ

เรื่องราวของเด็กๆ บ้านแคน จ.นครสวรรค์ ซึ่งอาศัยอยู่ใกล้วัดหน่อ เด็กๆเล่าเรื่องเกี่ยวกับสิงที่มาอาศัยในวัดว่าเพราะภูเขากว้างที่อยู่ของสิงถูกทำลาย มีผู้ได้รับสัมปทานทำหินอ่อน จึงระเบิดภูเขาทำหิน โม่ และตัดเขาทำหินอ่อน สภาพแวดล้อมถูกทำลาย จนสิงป่าต้องมาอาศัยวัดใช้ชีวิตอยู่กับผู้คน ทุกวันนี้เด็กๆ ชาวบ้านและพระ ช่วยกันดูแลสิงป่าฝูงนี้และหวังว่าสภาวะแวดล้อมจะไม่ถูกทำลายมากไปกว่านี้

74. โรงเรียนในฝัน 2

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กๆ โรงเรียนเด็กรักป่า จัดกิจกรรมออกค่ายให้แก่เด็กนักเรียนบ้านคอน หมู อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี จัดกลุ่มค่ายเด็กรักป่าออกสำรวจป่าชุมชนของหมู่บ้าน เด็กๆได้ทำกิจกรรมหลายชนิดเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ และเรียนรู้การอยู่อาศัยอย่างเป็นมิตรกับธรรมชาติ

75. ทายาทพ่อใหญ่

เรื่องราวของครอบครัวมาระแสง ที่บากันต้อสู้กับผืนดินอันแห้งแล้งแห่งบ้านกุดชาย จ.อุบลราชธานีจนสำเร็จ ทุกวันนี้ เสรี มาระแสง ทายาทรุ่นหลานมีที่นาปลูกข้าวมีสวนผลไม้ที่สมบูรณ์และมีบ่อปลาหลายบ่อ เพราะความมานะพยายามหาหนทางกักเก็บน้ำจรมีน้ำใช้ของพ่อใหญ่ ผืนดินที่เคยแห้งแล้งจึงกลับมาชุ่มชื้นอีกครั้ง

76. ช้างน้อยที่เขาใหญ่

เรื่องราวของขบวนการเด็กและเยาวชนเดินไว้อาลัยให้แก่คุณสืบ นาคะเสถียร นักอนุรักษ์สัตว์ป่า และร่วมกันเก็บขยะที่นักท่องเที่ยวทิ้งไว้เกลื่อนกลื่อน ในวันนี้ยังได้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับช้าง เพื่อรำลึกถึงช้างที่ตายไปในน้ำตกเหวนรก เด็กๆหวังว่าในวันข้างหน้าคงจะไม่มีช้างเชือกใดพลัดตกไปในน้ำตกเหวนรกอีก

77. หอยหลอดที่ริมหาด

เรื่องราวของเด็กๆบ้านคอนหอยหลอด จ.สมุทรสงคราม ใช้เวลาว่างเก็บหอยหลอดหารายได้พิเศษจุนเจือครอบครัว ที่นี้เคยมีปัญหาชาวบ้านใช้ปูนขาวผสมน้ำลาดลงบนหาดเพื่อบังคับให้หอยหลอดคลานขึ้นมาให้จับ แต่ผลครั้งนั้นทำให้หอยหลอดตัวอ่อนต้องตายไปและยังทำให้สัตว์น้ำพันธุ์อื่นๆตายไปด้วย ทุกวันนี้ชาวบ้านยังคงมีความเชื่อผิดๆในวิธีจับหอยหลอด อีกทั้งโรงงานและบ้านเรือนปล่อยน้ำเสียลงทะเล เพิ่มมลพิษให้คอนหอยหลอดและท้องทะเลไทย นับเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทางทะเลที่ต้องร่วมกันหยุดยั้ง

78. โรงเรียนที่หายไป

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กบ้านคาคพาดงสะคร่าน จ. ขอนแก่น ที่ต้องสูญเสียโรงเรียนไปเพื่อโครงการจัดที่ทำกินให้กับราษฎรผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม หมู่บ้านถูกทำลายเพื่อนำพื้นที่เข้าเป็นเขตป่าอนุรักษ์ ชาวบ้านถูกไล่ออกไปอาศัยในป่าเสื่อมโทรมที่ทางราชการจัดให้แต่ในวันนี้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ชาวบ้านได้รับโอกาสกลับคืนถิ่น แต่จากการถูกทำลายในครั้งนั้นเด็กๆไม่มีโรงเรียน ไม่มีครูเพราะโรงเรียนถูกยุบไป ในวันนี้เด็กๆรอโอกาสให้มีครูได้รับอนุโมติมาสอนหนังสือพวกตน

79. ดกบกกลางนา

เรื่องราวของเด็กๆ บ้านคองบก อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี ซึ่งมีกิจกรรมดกบกเป็นอาหารอันเป็นการช่วยเหลือครอบครัว และเด็กๆได้เรียนรู้ธรรมชาติ

80. รำลึกน้ำสืบ

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสมาชิก 3 ครอบครัวพากันมาเดินป่าห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี เพื่อศึกษาธรรมชาติ ให้เด็ก ๆ ได้ใกล้ชิดธรรมชาติและเรียนรู้ธรรมชาติ ผู้ใหญ่ก็เพลิดเพลินและมีความสุข

สมาชิกทั้ง 3 ครอบครัวได้ร่วมพิธีรำลึกคุณสืบ นาคะเสถียร ซึ่งจัดในวันที่ 1 กันยายนของทุกปีด้วย เคนป่าครั้งนี้เด็กจึงได้เรียนรู้ธรรมชาติและรำลึกถึงผู้มีคุณกับผืนป่าไม้ของไทย

81.สายใยของหมู่บ้าน

เป็นเรื่องราวอาชีพของชาวบ้านบางสระเก้า อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี คือการทอเสื่อ เด็กๆพาไปดูนากกและนาปอกระเจาซึ่งปลูกๆไว้ทอเสื่อ ได้สาธิตการถนอมปอ และวิธีการทอเสื่อด้วย นับวันนาปอและนากกจะลดลง เด็กๆรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงนี้ แต่เด็กๆก็ยังเห็นว่าอาชีพการทอเสื่อเป็นอาชีพสำคัญและเป็นความภาคภูมิใจของหมู่บ้าน

82.ป่าจาก-จากป่า

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กๆบ้านคลองขายคำ อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี เด็กๆพาไปตัดใบจากที่ไกลออกไปทางปากคลอง ซึ่งเด็กๆเล่าให้ฟังถึงประโยชน์จากดินจากว่า ลูกจากนำมากินใบนำมาใช้วนยา การห่อขนม มุงหลังคา ทำหมวก พร้อมทั้งพาไปชมการสานหมวกใบจาก แต่มาถึงวันนี้ป่าจากนับวันจะน้อยลงต้องช่วยกันดูแล

83.สายธารแห่งขุนเขา

เป็นเรื่องราวของชาวเข่าแห่งหมู่บ้านปูเลาะ อ.แม่ใจ จ.พะเยา ซึ่งถูกประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติดอยหลวง ชาวบ้านอาจจะถูกย้าย แต่พวกเขาพยายามชี้ให้เห็นว่ายังมีวิถีชีวิตและประเพณีกลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น พิธีสืบชะตาแม่น้ำ อันเป็นมงคลกับสายน้ำและผู้คน โดยจะมีการบวชต้นไม้ (ผูกผ้าเหลืองกับต้นไม้) ซึ่งห้ามตัดต้นไม้ที่บวชนั้นและจะมีการปลูกป่าร่วมกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่

84.มุกนาหาป่าทั้งกำ

เรื่องราวของเด็ก ๆหมู่บ้านเพชรละคร จ.เพชรบูรณ์ ใช้เวลาช่วงวันหยุดทำกิจกรรมคือ การจับต๊กแตนที่ทำลายนาข้าวของชาวบ้านและยังเป็นกิจกรรมที่นาราชได้มาให้แก่เด็กๆ

85.กว๊านพะเยา

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเด็กๆและชาวบ้านสันป่าม่วง ด.สันป่าม่วง อ.เมือง จ.พะเยา ที่มีความผูกพันกับกว๊านพะเยา ชาวบ้านทำการเกษตรและประมงโดยอาศัยแหล่งน้ำนี้

เด็กๆ ได้วางไข่จับปลาและพาไปดูการใช้ฝักคบชวาจากกวี้นพะเยามาทำเป็นงานหัตถกรรม จากความใกล้ชิดสายน้ำและขุนเขา เด็กๆ ได้เรียนรู้ว่าน้ำมาจากป่าเป็นที่มาของปลาในน้ำ

86. บุญข้าวสาก

เรื่องเกี่ยวกับประเพณีเก่าแก่ทางอีสานหรืองานบุญข้าวสากที่บ้านดงบก ค.หนองแสง ใหญ่ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี เป็นงานประจำปีของชาวบ้าน ที่จะทำบุญให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

87. เขี้ยวเหมือนพระอินทร์-บินเหมือนนก

เรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการเล่นของเด็กๆ ที่บ้านหนองผืนน้อย อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี ใกล้กับผาแต้ม เด็กๆ ชอบเข้าป่าจับแมลงทับกันในช่วงหน้าฝนยกเว้นที่ผาแต้ม ซึ่งเป็นเขตอนุรักษ์ห้ามจับแมลงทับ

88. โคมลอย

เรื่องราวการนำโคมลอยของเด็ก ๆ ที่บ้านเพ็ชร์คอนกระชาย ค.ขุนทอง อ.บัวใหญ่ จ.ขอนแก่น เด็ก ๆ ในหมู่บ้านจะทำโคมลอยกันเองจากกระดาษและไม้ไผ่เหลา เพื่อใช้ลอยในงาน ที่จัดในช่วงเทศกาลออกพรรษา

89. บ้านสวนของปู่

เรื่องราวของเด็กที่ใช้เวลาช่วงปิดภาคเรียนอยู่กับปู่ของเขาที่บ้านสวนใน อ.โขทชัย จ.นครราชสีมา ท่ามกลางธรรมชาติของสวนเกษตรแบบผสมผสานทำให้เด็กได้สนุกในการเรียนรู้ธรรมชาติและ การดำรงชีวิตแบบชนบทไทยที่มีมานาน

90. บ้านบนคอย

เรื่องของวิถีชีวิตชาวชุมชนอาข่าหรืออี้อ้อที่บ้านแม่เต๋อ จ.เชียงราย ยังคงรักษาวัฒนธรรมของคนไว้ เด็กๆ ช่วยกันล่าและพาไปชมขนบประเพณีของบรรพบุรุษที่ ยังคงสืบทอดกันอยู่จนปัจจุบัน

91. ประทีปพันดวง

เรื่องของประเพณีการลอยกระทงหลาย หรือประทีปพันดวงของเด็กๆริมแม่น้ำปิงในหมู่บ้านหัวเขียด ค.หัวเขียด อ.เมือง จ.ตาก เด็กๆจะทำกระทงกันเองจากกะลามะพร้าว เพื่อใช้ลอยในช่วงเทศกาลลอยกระทง

92. บึงสีด้า

เรื่องราวความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติในบึงห้วยโจด บ้านหนองบัวน้อย อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น ซึ่งเคยเป็นประโยชน์แก่ชาวบ้านและเด็กๆ บัดนี้ได้กลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมใช้ประโยชน์ไม่ได้ เพราะน้ำเสียจากโรงงานถูกปล่อยลงมาจนมีผลเสียต่อลำน้ำพองที่รับน้ำจากบึงห้วยโจดด้วย

93. จากขุนเขาสู่สายน้ำ

เรื่องราวธรรมชาติป่าที่เป็นต้นกำเนิดสายน้ำกับประเพณี และวิถีชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆทั่วไทย ที่พยายามอนุรักษ์ป่าต้นน้ำไว้

94. ทุงแสงตะวันควนหลง

เรื่องราวเกี่ยวกับคอนเสิร์ตทุงแสงตะวันที่จัดขึ้น ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ในโอกาสที่ราชการมีอายุครบ 2 ปี เด็กๆได้ร่วมกิจกรรมกับพี่ๆชาวทุงแสงตะวัน

95. โลกแห่งความฝัน

เรื่องเกี่ยวกับความคิดฝันของเด็กๆในท้องถิ่น เกี่ยวกับวันเด็กและชีวิตในวัยเด็กที่สดใส ร่าเริงแม้บางครั้งจะขาดโอกาสบางอย่างไปบ้างแต่เด็กๆก็ยังคงมีจินตนาการกว้างไกล

96. สีเส้นบนภูเขา

เรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเด็กม้งกับทุ่งบัวตองบนคอกแม่อุคอ อ.ขุนขวม จ.แม่ฮ่องสอน ที่ถูกปรับเปลี่ยนชาวไร่ฝันให้กลายเป็นทุ่งบัวตอง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัด ชาวม้งใช้ชีวิตเรียบง่ายด้วยการปลูกพืชผักขาย

97. ของเล่นของอาข่า

เรื่องราวของเด็กชาวอาข่าหรืออีก้อบนคอกแม่สลอง บ้านป่าคงสุขใจ กิ่งอ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย เด็กๆชาวอาข่าจะมีของเล่นที่สร้างขึ้นเองโดยวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ เช่น สามล้อ โลกแตก และสบ้า เป็นต้น

98. พะชุนเพื่อนรัก

เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กๆและเพื่อนใหม่ คือ ปลาพะชุน ซึ่งเกือบจะสูญพันธุ์ไปแล้วที่ริมทะเลบ้านเจ้าไหม อ.กันตัง จ.ตรัง ชาวประมงในพื้นที่ร่วมกันอนุรักษ์สภาพแวดล้อมถึง 2 ปี จนมีปลาพะชุนมาเป็นเพื่อนใหม่ของเด็กๆ ได้อีกครั้ง

99. ลูกชาวเล

เรื่องเกี่ยวกับชีวิตชาวเลที่พึ่งพิงทะเลและแผ่นดินที่เกาะสำหรับ บ้านแหลมตึกแก อ.เมือง จ.ภูเก็ต ชาวเลกำลังประสบปัญหาไม่มีหลักฐานการเป็นเจ้าของที่ดินในหมู่บ้าน

100. บางใบไม้

เรื่องราวเกี่ยวกับชาวบ้านใน ค.บางใบไม้ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ที่อาศัยสวนมะพร้าวเพื่อยังชีพ เด็กๆรักคลองและป่าจากที่อุดมสมบูรณ์รวมทั้งมะพร้าวที่นำมาใช้ประโยชน์ได้มากมาย

101. บ้านป่าเหนือแม่ปิง

เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวคอกที่บ้านโป่งกวาว อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ แหล่งต้นน้ำห้วยแม่ปานที่ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ป่ามาถึง 10 ปี วิถีชีวิตของคนที่นี่ยังคงพึ่งพาธรรมชาติ

102. บ้านไร่ไผ่งาม

เรื่องราวที่พาไปชมบ้านไร่ไผ่งาม ค.สบเตี๊ยะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นบ้านของอดีตศิลปินแห่งชาติ ป้าแสงดา บันสิทธิ์ ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑสถานเพื่อระลึกถึงศิลปินแห่งชาติที่มีความสามารถในการทอผ้าและออกแบบลายผ้าด้วยการย้อมด้วยสมุนไพร ถูกหลานของป้าแสงดาได้รับการซึมซับความรู้และสืบทอดวิธีการทอผ้าทอมือตามแบบดั้งเดิม

103.ครอบครัวพินไม้

เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของบ้านพินไม้ที่บ้านทุ่งหลวง อ.เมือง จ.ลำพูน ซึ่งพ่อแม่มีความรู้ถึงระดับปริญญา แต่กลับมาใช้ชีวิตเป็นชาวสวนชาวไร่ ด้วยเห็นถึงคุณค่าของธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ทำให้เด็กๆในบ้านเป็นเด็กที่รักต้นไม้และทุ่งนา

104. โสนน้อยเรือนงาม

เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการนำต้นโสนทางไกลมาใช้ประโยชน์ ด้วยการทำเป็นดอกไม้ของชาวบ้านในหมู่บ้านโรงวารี ในอ.พระนครศรีอยุธยา จ.อยุธยา เด็ก ๆ ได้รับการฝึกฝนให้ทำดอกไม้กันจนชำนาญ การทำดอกไม้เป็นรายได้ให้กับชาวบ้านในหมู่บ้านแห่งนี้

105. ได้นำโขง

เรื่องราวเด็ก ๆ พาไปดูการเก็บไข่ หรือสาหร่ายได้นำในแม่น้ำโขง ที่บ้านหาดไคร้ อ.เชียงของ จ.เชียงราย แสดงวิถีชีวิตของชาวบ้านในบ้านหาดไคร้ช่วงหน้าแล้ง ก่อนที่จะถึงฤดูกาลจับปลาบึกหลังเทศกาลสงกรานต์

106. ทรัพย์ในดิน

เรื่องราวของเด็กในอำเภอเชียงของ ริมฝั่งแม่น้ำโขง ใน จ. เชียงราย ที่ช่วยพ่อแม่ปลูกสวนผักปลอดสารเคมี เด็กๆพากันสาธิตวิธีการปลูกถั่วในสวนของคนอย่างง่ายๆ ซึ่งสามารถเก็บขายเป็นรายได้

107. พรุ้งนี้ในฝัน

เรื่องราวชาวบ้านในบ้านพินไม้ ต.กุคไส อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด ซึ่งพยายามจะฟื้นฟูป่าใกล้หมู่บ้านหรือป่าคงเค็งให้กลับคืนสู่สภาพที่ยังคงเป็นป่าดั้งเดิม โดยการตัดยุคาลิปตัส ซึ่งได้ปลูกได้เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมาและปลูกพืชอื่นที่ได้ประโยชน์และใช้น้ำน้อยกว่า

108. การเดินทางของสายน้ำ

เรื่องราวการแสดงดนตรีเพื่อครอบครัวที่ภาคสวนแก้ว จ.เชียงใหม่ สะท้อนภาพความฝันของเด็กๆ เกี่ยวกับสายน้ำที่เริ่มต้นอย่างสวยงามและจบลงด้วยการถูกใช้ประโยชน์จากมนุษย์อย่างไม่รู้คุณค่า

109. อิงปลาได้น้ำ

เรื่องราวของวิถีชีวิตของเด็ก ๆ ชาวกระเหรี่ยงหรือปกาเกอญอ ที่บ้านห้วยฝ่าน อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน ที่ยังคงความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้ ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิต เด็กๆ ได้เรียนรู้วิธีการดำรงชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ สายน้ำและป่าเขา

110. ลูกเมืองเพชร

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเล่นละครชาตรีที่เขาวังหรือพระนครคีรี โดยเด็กๆ จะถูกฝึกซ้อมให้หัดเล่นละครชาตรีตั้งแต่อายุน้อย เพื่อแสดงที่วัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับงานแก้บน

111. เสียงเรียกจากพงไพร

เด็กๆ บ้านคอนไชย อ.เมืองปาน จ.ลำปาง สอนวิธีจับจิ้งจกเป็นอาหารในช่วงปิดเทอม ทุกๆ ปี ในช่วงหน้าร้อนจิ้งจกส่งเสียงร้อง เด็กๆ หาความสนุกสนานว่างด้วยการตามจับตักแตน ทั้งสนุกและอึดท้อง

112. เกลือภูเขา

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิธีการทำเกลือของบ่อหลวง ค.บ่อเกลือใต้ กิ่งอ.บ่อเกลือ จ.น่าน โดยเด็กๆ พาไปดูวิธีการต้มเกลือของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพเสริมของเกษตรกรที่นี่ เด็กๆ ได้เรียนรู้คุณค่าของการใช้แรงงานและคุณค่าของแผ่นดิน

113. งานตางามใจ

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเอาวัสดุจากธรรมชาติมาสร้างเป็นงานศิลปะของ จ.เพชรบุรี โดยเด็กๆ ได้พาไปดูงานปูนปั้นที่ปรากฏตามหน้าบันวิหาร โบสถ์ และจุ่มหน้าค่างของวัดอันเป็นเอกลักษณ์ของเมืองเพชรและอธิบายส่วนผสมของปูนที่ใช้ ซึ่งทำมาจากทราย น้ำตาล กาวหนั และกระดาษฟาง นอกจากนี้ยังได้ไปดูการซ่อมลายปูนปั้นของวัดโบราณ ซึ่งแสดงถึงการรักษาสืบทอดและความงามศิลปะ

114. บ้านโพธิ์น้อย

เรื่องราวของเด็กๆ ที่บ้านโพธิ์น้อย จ.ร้อยเอ็ด ได้พาไปดูวิธีการทำการอัดบั้งไฟ เพื่อใช้ในงานเทศกาล “บุญบั้งไฟ” โดยชาวบ้านจะทำพิธีบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีขบวนเซ็งไฟเพื่อขอ

ฝนต่อเจ้าปู่ประจำหมู่บ้าน ในวันรุ่งขึ้นจะมีการแข่งขันการจุดบั้งไฟ ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้ทุกคน
ได้รับความสนุกสนานและกระชับมิตร

115. ผากใจไว้บนภู

เรื่องราวของพิธีกรรมไหว้ผีภูในเดือนพฤษภาคม เพื่อขอฝนที่ดำพระฤาษี อ. กุดบาก
จ. สกลนคร ซึ่งเชื่อว่ามีผีแม่ย่าอยู่บนภูเขา คอยปกป้องรักษาและคลมบันดาลให้ฝนตกตามฤดูกาล
ซึ่งกระทำมานับร้อย ๆ ปี โดยกล่าวถึงการจัดของเตรียมพิธีกรรมและหลังจากพิธีเสร็จสิ้น ฝน
ก็ตกลงมาอย่างหนัก ซึ่งตามความเชื่อดั้งเดิมกล่าวว่า หากทำพิธีแล้วมีฝนตกแสดงว่ามีความอุดม
สมบูรณ์ หากปีไหนไหว้ผีภูฝนไม่ตกแสดงว่าแห้งแล้ง

116. ดันไม้แห่งชีวิต

ที่บ้านโนนสว่าง ต.ทุ่งกุลา อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด มีการทอผ้าด้วยฝ้ายข้อมจากเปลือก
ไม้ เช่น จากต้นหว้าและต้นไม้อื่น ๆ จากป่าละเมาะของชุมชน โดยที่ไม่ต้องใช้สีเคมี เป็น
การแสดงให้เห็นคุณค่าของต้นไม้โดยเอามาใช้และเป็นการอนุรักษ์ความรู้ดั้งเดิมโบราณ และรักษา
ต้นไม้เหล่านี้ไว้ประโยชน์ได้ยาวนาน นอกจากนี้การทอผ้ายังเป็นการเสริมรายได้ให้แก่ชุมชน

117. มัคคุเทศก์น้อย

เป็นเรื่องราวของเยาวชนรักภูเขาคู่ที่เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์ภูเขาคู่ และมี
การทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เด็ก ๆ พานักท่องเที่ยวลงเรือเพื่อชมทิวทัศน์ที่อุทยานนกน้ำ
ภูเขาคู่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ และเป็นแหล่งนกที่สำคัญคือมีนกหายาก
เช่น นกกานับัว นกอีโง้ง นกอีลิ้ว นกยางไฟ

118. น้ำผึ้งแว่น

เรื่องราวในหมู่บ้านหัวเป็ด จ.สงขลา เด็ก ๆ พาไปดูการเคี้ยวน้ำตาลเพื่อส่งน้ำตาลแว่น
หรือน้ำตาลผึ้งไปขายซึ่งทำจากต้นตาลบริสุทธิ์และมีขั้นตอนในการทำมากมาย นอกจากนี้ยังมี
การพาไปดูการปาดรวงตาลเพื่อรองหยคน้ำตาลลงกระบอกลูกไม้ไฟ ซึ่งเรียกว่าปิ่นโหนดไปตัด
โหนดอีกด้วย

119. ของขวัญแสนดี

เป็นเรื่องราวของเด็กๆที่โรงเรียน บ้านสมสะอาด อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด เด็กๆได้พาไปดูเรือนเพาะเห็ดซึ่งทางโรงเรียนสอนให้และสามารถนำเห็ดมาเป็นอาหารกลางวัน และขายเพื่อหมุนเวียนเอามาทำกิจกรรมการเรียนได้ นอกจากนี้เด็กยังได้พาไปป่าเพื่อเก็บเห็ดมาเป็นอาหารได้

120. ฟุ้งสีชมพู

เป็นเรื่องราวของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองใหญ่ ซึ่งมีกิจกรรมวาดรูปนอกสถานที่ เด็กๆได้มาวาดรูปวนอุทยานป่าหินงาม จ.ชัยภูมิ มีหินรูปร่างแปลกๆและทุ่งดอกกระเจียวทั่วประเทศ ทำให้เด็กได้เรียนรู้งานศิลป์และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

121. ลูกสาวชาวสวน

เป็นเรื่องราวของ คณ.ชุลีพร เฉียมวิจิตร ซึ่งเป็นลูกสาวชาวสวนมะพร้าว ที่อ.บางคนที่ จ.สมุทรสงคราม ได้มาอธิบายให้ฟังถึงกรรมวิธีการเกี่ยวน้ำตาลแบบโบราณที่ทำมาจากมะพร้าวไว้ขายให้แก่นักท่องเที่ยว

122. แม่แห่งข้าว

เป็นเรื่องความผูกพันระหว่างชานากับสิ่งศักดิ์โดยผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวกับข้าว เด็กๆพาไปดูพิธีต่าง ๆ เช่น ที่จ.อุบลราชธานีมีพิธีเสกนา(พิธีแรกนา) และพิธีบุญข้าวสากเพื่อบอกกล่าวผีป่าตาแฮกให้ดูแลข้าวที่ปลูกไว้ ที่จ.สุพรรณบุรี มีพิธีทำขวัญข้าวท้อง พิธีไหว้แม่ธรณี ส่วนชาวกระเหรี่ยงที่ จ.กาญจนบุรีก็มีพิธีกรรมเพื่อขอบคุณแม่โพสพและแผ่นดิน

123. เจาะเวลาหาอดีต...คงเค็ง

เป็นเรื่องราวของชาวบ้านป่าชุมชนคงเค็ง ต.กุดน้ำใส อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด โดยเด็กๆพาไปดูสภาพป่าคงเค็งที่ฟื้นฟูหลังจากโค่นต้นยูคาลิปตัส นโยบายของรัฐบาลชุดก่อนต้องการให้ปลูกต้นยูคาลิปตัสแทนต้นคงเค็ง เมื่อปลูกแล้วชาวบ้านพบว่าต้นยูคาลิปตัสทำให้ป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์กลับแห้งแล้ง จึงช่วยกันปลูกป่าคงเค็งให้กลับมาเหมือนเดิม

124. ตลาดนัดโรงเรียน

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตลาดนัดวันอาทิตย์ที่ร.บ้านแกแปะ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ เนื่องจากหมู่บ้านไกลจากตัวเมือง ตลาดนัดแห่งนี้จึงเป็นแหล่งรวมของผู้ซื้อและผู้ขาย เด็กๆพาไปดูตลาดมี

ของขายสารพัดอย่าง รวมทั้งเด็ก ๆ ก็มีของมาขายด้วยทำให้เรียนรู้การหารายได้ ใช้จ่าย เก็บออม เป็นการเสริมวิชาที่เรียนด้วย เช่น คณิตศาสตร์ วิชาเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต และวิชากลุ่ม การงานพื้นฐานอาชีพและเสริมสร้างลักษณะนิสัย

125.เสียงแคนแคนอีสาน

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับแคน บ้านสีแก้ว อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด โดยเด็กๆได้พาไปดูวิธีการทำ แคน อันเป็นดนตรีพื้นบ้านของชาวอีสาน สำหรับบ้านสีแก้วและหมู่บ้านละแวกนี้มีชื่อเสียงเรื่อง การทำแคนมาก เด็กๆได้เรียนรู้การทำแคนและวิธีการเป่าแคน และเห็นด้วยว่าควรมีการอนุรักษ์ไว้

126.น้ำหลาก

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับน้ำท่วมที่บ้านนา อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย ซึ่งน้ำท่วมเป็นเวลานานกว่า 1 เดือนแล้วคุณครูโรงเรียนบ้านนาได้ให้เด็กๆเขียนเรียงความเรื่องสภาพน้ำท่วมในหมู่บ้านเด็กๆได้ อ่านเรียงความของตัวเอง ส่วนใหญ่เป็นการเขียนเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวกับการที่น้ำท่วม เช่น ถนน ขาดทำให้การเดินทางลำบาก ไร่นาและสัตว์เลี้ยงเสียหาย แต่มีปลาเล็กๆซึ่งพอใช้เป็นอาหารได้บ้าง

127.ฤทธิ์แม่ขม

เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย ซึ่งเมือง ศรีสัชนาลัยโบราณอยู่ริมแม่น้ำยม เด็กๆพาชมบริเวณนี้ โดยเริ่มตั้งแต่วัดพระศรีมหาธาตุ เชลียง หรือวัดพระปรารักษ์ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงวัดขมขึ้น ซึ่งแม่น้ำยมกำลังกัดเซาะตลิ่งต้องมีการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิดเพราะเป็นที่ตั้งของโบราณสถานและ โครงกระดูกโบราณ

128.ศรีสัชนาลัย

เป็นเรื่องราวของเด็กๆที่นำชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย ได้กล่าวถึง ประวัตินและเอกลักษณ์ที่สำคัญของโบราณสถานแต่ละแห่ง โดยเริ่มที่วัดราหู วัดเจดีย์เจ็ดแถว วัด สุวรรณคีรีและวัดช้างล้อม

129.สังคโลก

เป็นเรื่องราวของเตาที่ใช้เผาเครื่องปั้นของบ้านเกาะน้อย อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย เด็กๆ ได้พาไปดูเตาที่ใช้เผาเครื่องปั้นในสมัยโบราณ และเตาที่ประยุกต์แล้วในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้ ทราบถึงวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาด้วย

130. เณรน้อยรักป่า

เป็นเรื่องราวของเณรที่วัดโลกศรีชะเกษ ค.น.กออก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา สามเณรได้พาชมพื้นที่รอบวัดและเรือนเพาะชำ ได้อธิบายและแนะนำให้รู้จักพันธุ์ไม้หลายอย่าง ได้เล่าถึงชีวิตประจำวันที่ดินตั้งแต่ตี 4 ที่ต้องดูแลพื้นที่รอบวัด เรียนหนังสือตอนเช้าที่วัด และเรียนตอนบ่ายที่อำเภอ ส่วนในตอนค่ำมีการทำวัตรเย็นทำให้สามเณรได้เรียนรู้ทั้งวิชาสามัญ ธรรมะ และกิจกรรมต่างๆ

131. บ้านแสนสุข

เป็นเรื่องราวชีวิตคนที่บ้านพลับพลา อ.โชคชัย จ. นครราชสีมา เด็กๆได้พาชมสวนและรอบๆบริเวณบ้าน ได้แนะนำให้รู้จักผักต่างๆที่นำมาใช้เป็นอาหาร ได้เรียนรู้การปลูกต้นไม้ และการเลี้ยงปลาจากตู้อ่าวใสของหมู่บ้าน เด็กๆได้ใช้เวลาไม่นานนักที่จะหาผักและปลามาปรุงอาหารจากสวนเกษตรผสมผสาน

132. ปลูกเปลือกกล้วยไข่

เรื่องราวของงานกล้วยไข่ อันเป็นสัญลักษณ์ของ จ.กำแพงเพชร เด็กๆได้พาชมงานและสวนกล้วยของครอบครัว เด็กๆก็มีหน้าที่ช่วยดูแลในสวนกล้วยด้วย ได้ทราบว่าได้มีปัญหาเกี่ยวกับสวนกล้วย เกษตรกรได้แก้ไขโดยการปลูกพืชอื่นแซม เช่น ข่า ทำให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

133. คบเด็กสร้างบ้าน

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการนำอิฐของคน ใน อ.บางปะหัน จ. พระนครศรีอยุธยา โดย ค.ช. ปือก ได้พาไปดูวิธีการนำอิฐของครอบครัว อันเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ในละแวกนี้ สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะช่วยกันทำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเรื่องการแบ่งงานกันทำ และชีวิตครอบครัวที่มีความผูกพันกัน

134. ดันฝั๋ง

เป็นเรื่องราวของการทำบุญวันออกพรรษาที่วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร จ.สกลนคร โดย วัดและหมู่บ้านที่จังหวัดนี้จะมาช่วยกันประดิษฐ์ดันฝั๋ง เพื่อนำมาใช้ในงานแห่ “ประสาธน์” เด็กๆพาไปดูวิธีการทำดันฝั๋งของหมู่บ้านและพาชมแห่ด้วย ทำให้เด็กๆได้เรียนรู้วิธีการทำดันฝั๋ง และได้รับความสนุกสนาน

135. มวยไม้ไผ่

เป็นเรื่องราวที่บ้านทุ่งแค้ จ.ยโสธร มีการทำมวยซึ่งทำจากไม้ไผ่สำหรับใช้นั่งข้าวเหนียว การทำมวยนี้มีการทำเกือบทั้งหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันเสาร์-อาทิตย์ เด็กๆจะนัดกันสานมวย การสานมวยนั้นนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นการถ่ายทอดฝีมือ ความรู้ และความชำนาญแก่คนรุ่นต่อไป

136. ลอยกระทงต้นน้ำ

เป็นเรื่องราวของความผูกพันของคนในชุมชนพุทธเกษตร อ.ขุนขวม จ.แม่ฮ่องสอน กับลำห้วยเล็กๆ โดยเด็กๆเล่าถึงโรงเรียนที่เรียนในระบบการศึกษาออกโรงเรียน เน้นหลักพุทธศาสนา ศึกษาธรรมชาติและการพึ่งตนเอง เด็กๆพาไปดูวิธีการทำกระทง ซึ่งจะทุกบ้านจะทำกระทงเพื่อนำมาลอยในเขตลำห้วย

137. เกี่ยวข้าวเอามือ

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีการเอามือ หรือการลงแขกที่บ้านปางหมู ต.ปางหมู จ.แม่ฮ่องสอน เด็กๆได้พาไปดูการทำงานแต่ละขั้นตอน การมัดข้าวที่เกี่ยวแล้วรวมกัน และพาไปดูการทำงานร่วมกันของเจ้านาและเพื่อนๆที่มาช่วยกัน

138. บ้านปางหมู

เป็นเรื่องราวของชาวไทยใหญ่บ้านปางหมู จ.แม่ฮ่องสอน มีการปลูกถั่วเหลืองกันมาก เด็กๆพาไปดูวิธีการทำถั่วเน่า ซึ่งเป็นอาหารที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ของชาวบ้านแห่งนี้ ถือเป็นวัฒนธรรมการกินพื้นบ้านท่ามกลางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์มากมายของชาวไทยใหญ่นี้

139. สากเหม็ง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับงานประเพณีพื้นฐาน คือ การดำข้าวเม่า ของบ้านนุ ต.โชคชัย อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา โดยเด็ก ๆ พาไปดูวิธีการดำข้าวเม่าด้วยสากที่ชาวที่เรียกว่าสากเหม็ง กำหนดให้วันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี ชาวบ้านจะนำข้าวเม่าไปถวายพระอันเป็นการแสดงให้เห็นว่าชาวนามีความผูกพันกับศาสนา

140. ปูนแดง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการทำปูนแดงของหมู่บ้านกอบ อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา เด็กๆ ได้พาไปดูวิธีการทำปูนแดงด้วยสูตรและวิธีดั้งเดิมแต่โบราณ ซึ่งเป็นการทำปูนไว้กินกับหมากมาหลายชั่วอายุคน

141. ของขวัญวันเด็ก

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับของเล่นจากดิน ดินไม้ เด็กจะนำเอาดินและดินไม้มาทำเป็นของเล่น เป็นเครื่องดนตรีต่างๆ เป็นดอกไม้ประดิษฐ์ ซึ่งก่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดจินตนาการ และเกิดการหัดใช้ความคิดอิสระ และก่อให้เกิดประโยชน์

142. ของเล่นเศษไม้

เป็นเรื่องราวของการทำของเล่นจากเศษไม้มะขามเล็กๆ ให้เป็นรูปคน สัตว์ ในลักษณะแตกต่างกันไป ที่โรงเรียนวัดกรงทอง อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย โดยมีครูผู้สอนคือ ครูประทีป หนองปลาหมอ ผู้ซึ่งเคยมีผลงานร่วมกับเทพศิริ สุขโสภา นักเล่นนิทาน นักวาดภาพหนังสือ นิทาน . หลังจากทำของเล่นเสร็จแล้วพวกเด็กก็เอาของเล่นนั้นมาสร้างเป็นนิทานตามจินตนาการ

143. เสาหัวพระเจ้า

เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการเสาหัวพระเจ้า เป็นการก่อไฟถวายพระพุทธเจ้า ในเดือนมกราคม วันสี่เป็งหรือวันเพ็ญเดือน 4 ชาวบ้านจะตัดไม้มาทำพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน พิธีนี้จัดทำขึ้นเพื่อต่อสู้กับธรรมชาติอันหนาวเหน็บของชาวบ้านแม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

144. ดานข้าวใหม่

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพิธีदानข้าวใหม่ หรือทำทานข้าวใหม่ ที่ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ซึ่งพิธีนี้จะทำเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วจะมีการนำข้าวที่เกี่ยวใหม่มาทำบุญที่วัดให้พระที่ล่วงลับ เทวดา ผี และกราบไหว้ปู่ย่าตายาย ผู้อาวุโสที่มีชีวิตอยู่ พิธีนี้เป็นสัญลักษณ์ของความกตัญญูและเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผู้อาวุโส

145. ปั้นดินทุ่งหลวง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพการปั้นดินเผาของชาวบ้าน ในหมู่บ้านทุ่งหลวง ต.ทุ่งหลวง อ.ศีร์ษะเกษ จ.สุโขทัย ซึ่งเป็นอาชีพหลักและงานศิลปะพื้นบ้านของชาวบ้านในท้องถิ่น พร้อมทั้งพาไปพบกับผู้ที่ได้รับรางวัลดีเด่นงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาแห่งชาติจากหมู่บ้านแห่งนี้

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

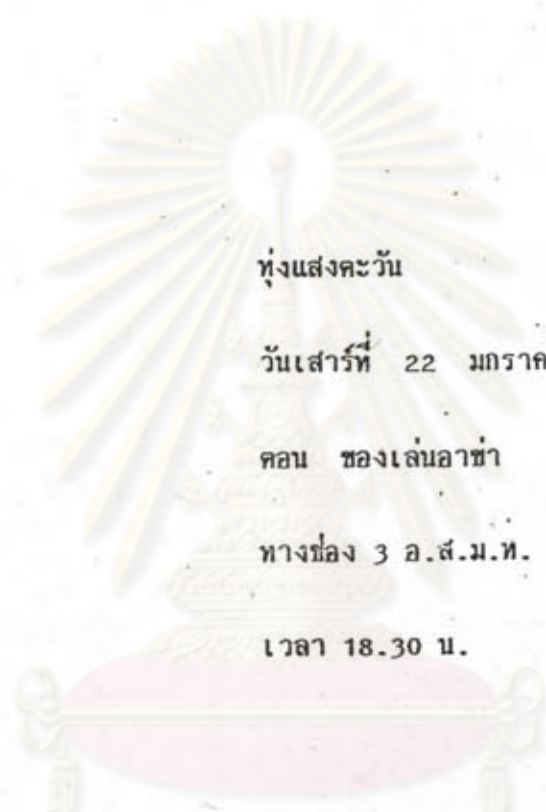
ภาคผนวก ข

ตัวอย่างบทโทรทัศน์รายการทุ่งแสงตะวัน

บทโทรทัศน์ที่ยกมานี้เป็นเพียงตัวแทนบทโทรทัศน์จำนวน 145 ตอน ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกมา 9 ตอน เพื่อใช้เป็นตัวอย่างประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาที่นำเสนอในรายการทุ่งแสงตะวัน แยกออกเป็น 9 ประเด็น

- ตัวอย่างที่ 1 ของเล่นของอาซา
แสดงประเด็นการใช้ชีวิตของชาวบ้านที่สอดคล้องกับธรรมชาติ
- ตัวอย่างที่ 2 สืบชะตาแม่น้ำ
แสดงประเด็นประเพณีของชาวบ้านที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อ
- ตัวอย่างที่ 3 พะยูนเพื่อนรัก
แสดงประเด็นกิจกรรมของเด็กๆและชาวบ้านเกี่ยวกับธรรมชาติและ การอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม
- ตัวอย่างที่ 4 ได้นำโขง
แสดงประเด็นการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องหรือพึ่งพาธรรมชาติ
- ตัวอย่างที่ 5 หมูบ้านลอยน้ำ
แสดงประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมส่งผลต่อวิถีชีวิตชาวบ้าน
- ตัวอย่างที่ 6 ล.สิงหนเหลื่อ
แสดงประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมส่งผลต่อวิถีชีวิตสัตว์ป่า
- ตัวอย่างที่ 7 กิ่งกำหน้ำร้อน
แสดงประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมของเด็กๆ
- ตัวอย่างที่ 8 บึงสีดา
แสดงประเด็นสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย
- ตัวอย่างที่ 9 โรงเรียนที่หายไป
แสดงประเด็นปัญหาของชาวบ้าน

ทุ่งแสงตะวัน

วันเสาร์ที่ 22 มกราคม 2537

คอน ซองเล่นอาซา

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพเสียง

พิธีกร

ชนเผ่าอาข่า หรือที่คนพื้นราบเรียกเขาว่าอีก้อนั้น มีเอกลักษณ์
 ของตัวเอง มีภาษาและวัฒนธรรมของชนเผ่าอาข่า วิถีชีวิต
 บนดอยสูงน่าสนใจมากค่ะ ที่เกี่ยวกับเด็ก ๆ โดยตรงคือ
 ของเล่นนั่นเอง เด็กชายยาลู อาโซ และเพื่อน ๆ จะแนะนำ
 ให้เรารู้จักของเล่นอาข่าค่ะ

โตเต็ม

ย้อนแสง

คนจุงลา คนกลับจากไร่ ด้อนสัตว์กลับบ้าน
 เด็กร้องเพลง ช้อน ท. ของเล่นอาข่า
 ทิวทัศน์ยามเย็น สถานที่ บ้านป่าคาสุขใจ
 กิ่งอ.แม่ฟ้าหลวง
 จ. เชียงราย

ยามเช้า พานอรามา

บนภูเขาสูงที่เรียกกันว่า ดอยแม่สะลองในเขตกิ่งอ.แม่ฟ้าหลวง
 จ. เชียงราย มีชนกลุ่มน้อยอยู่มากมายหลายกลุ่ม ที่บ้านป่าคา
 สุขใจ เป็นหมู่บ้านของชาวอาข่า

ทิวทัศน์

-----ดนตรี-----

ที่บ้าน สล่าอาจา

สล่าอาจา หรือช่างไม้ชื่ออาจา-----กำลังจะไปไร่ค่ะ แต่
 อาโตวลูกชายขอให้หอมของเล่นให้ก่อน วันนี้มันจะไปเล่น
 สามล้อกับเพื่อนๆ

นิรมลและยาลูเดินมา

-----ยาลู กับพี่หรั่ง-----
เป็นพี่น้องกันค่ะ มาหัดทำของเล่นที่นี่

ทักทายทำของเล่น

-----เสียงพูดคุย-----
(คุยกับสล่าอจา เรื่องการทำของเล่น)
รถสามล้ออันตรายไหม ทว่าไม่โกลกเกก

ยาลูเล่นให้ดู

ยาลูเอามาให้ดูค่ะ ขาหยิ่ง หรือไม่โกลกเกกนี้ความจริงต้องมีสองข้างค่ะ แต่ข้างเดียวก็เล่นได้ถ้าอยากเล่น
-----สล่าอจา เดินหน้าฝนตี-----
รถสามล้อที่กำลังทำอยู่นี้ ต้องซ่อมบ่อยๆ เพราะใช้ของสมบุกสมบันมาก ยาลูลองดูด้วยว่าใช้ได้หรือไม่

ยาลู-พี่หรั่ง ลอง
สล่าเดินออก

-----เสียงระหว่างนั้น-----
สล่าอจาต้องไปไร่แล้ว เด็กๆ ต้องช่วยกันตกแต่งอีกนิดหน่อย

ย้ายที่ทำของเล่น

ยาลู กับ อาโตว เรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 3 ค่ะ ส่วนพี่หรั่ง
อยู่ป.1 สำหรับเด็กวัยนี้กำลังชอบเล่นรถสามล้อเป็นที่สุด

พีนกคุยกับเด็กๆ

-----เสียงคุยกัน-----
ประเด็น เริ่มทำ/เริ่มเล่น/เคยเจ็บตัว
จะไปเอาจ้อแหยะ เด็กๆ จะพาไปเอาจ้อแหยะซึ่งเป็นต้นไม้
มีเมือกไว้หล่อลื่นล้อรถค่ะ

-----เบรค-----

นก-ยาลู-อาโดว เดินขึ้นเขามา

บ้านป่าคาสุขใจ เป็นชุมชนชาวอาป่าซึ่งตั้งรกรากที่นั่นมาแล้ว
ชาวอาป่ามีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศจีนอพยพเข้ามาทางพม่า
ไทย และลาว

-----เสียงเดินคุยกัน-----

เดินตามคนไปในไร่

ชาวอาป่า เลี้ยงดูเด็กผู้หญิง ผู้ชายแยกกันชัดเจน เด็กชาย
ได้ความรู้เรื่องการล่าสัตว์ ไร่ ไร่ บางคนอาจจะช่วยเลี้ยง
น้อง เด็กผู้หญิง ฝ้าย ฟืน ตักน้ำ ทำอาหาร ทำความสะอาด
แต่ที่ต้องทำเหมือนกันคือ ไร่ ไร่ ทั้งผู้ชาย ผู้หญิง เท่าเทียม
กันเวลาทำงาน

-----เสียงเดินคุยกัน-----

เดินผ่านป่า

เลาะตามป่าหาดันเจือหยะ

-----เสียงเดินมา-----

อาซา อาโช ปันตันไม้

นกและยาลู อาโดว เดินเข้า

-----ทักทายกันค่ะ-----

คุย/ช่วย/ไปต่อ

อาชะ กับอาโชเป็นเพื่อนยาลู กำลังหาไม้ไฟไปทำไม้โกกเกก
หรือหาหิ้งคะ

-----คุยกันต่อระหว่างทำงาน-----

เดินออกจากเฟรม

ต้นจ้อหย๊ะ นกและเด็ก

-----เดินมาดู-----

คุยกันเรื่องต้นไม้ สรรพคุณต่างๆ

ลงมือดึง

ต้นจ้อหย๊ะนี้ เนื้อไม้ทนทานมอดแมลงค้ำ ถ้าเอามันไปทำเสา
หรือพื้นขี้ข้าว ตัวแมลงต่างๆ จะไม่ค่อยรบกวนข้าวในขี้

-----เสียงถอนมาแล้ว-----

นิรมลคุย ยาลู น้ำมูกจ้อหย๊ะลิดรละเท่าไหน/ไม่ขายฟรี

ไถลงมาจากเขา

พอเอาจ้อหย๊ะใส่ล้อได้ก็ไถลงมาจากเขา นับว่าได้ผลดีค้ำ

-----ลัวลงมา-----

พร้อมจะทดสอบที่ลานกลางแจ้งของหมู่บ้านแล้วค้ำ

-----เบรค-----

เด็กเล่นลัวจากบ้าน

-----ปล่อยเสียง-----

หมู่บ้านของชาวอาข่าทุกแห่งจะต้องมีลานดินกว้างไว้ทำพิธี
ต่างๆ และเป็นสนามเด็กเล่นของหมู่บ้าน ที่นี้จึงเป็นแหล่ง
ชุมนุมของเด็กชาวอาข่าทั้งหญิงชาย เป็นแหล่งรวมของเล่น
นานาชนิด มีเสียงหัวเราะและความสุข เราเรียกที่นี่ว่า
ลานดินแห่งความสุขก็ได้ค้ำ

-----เพลงขึ้น-----

เล่นสามล้อและค้ำๆ อีกมากมายและโกกเกกและสะบ้า

จบเพลง นกนั่งคุยกับเด็กๆ เล่นของเล่น อาโหเดินมาหา-ลง

-----เสียงกับอาโห อาน ฟี่หล่อง-----

อาก้อ เรื่องของเล่นต่างๆ

นกและยาลู บ่นภูเขา

ลูกขึ้นเดินไปทิศตะวันตก

-----นั่งคุยกัน-----

(เปิดอกพูดหลายเรื่อง จนที่ว่าจะทำให้ลูก)

ยาลู เป็นเด็กคนหนึ่งในงานมากมาย เป็นเด็กชายชาว
อาข่าที่เฉลียวฉลาด ร่าเริง เต็มไปด้วยจินตนาการ สิ่ง
รวมกันเป็นยาลูวันนี้ เกิดขึ้นจากวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความ
เชื่อ ของชาวอาข่า ที่สำคัญไม่ไยคือของเล่น เพราะ
ของเล่นที่ดีจะช่วยให้เด็กๆ ได้ฝึกการใช้มือ สายตา สมอง
ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รู้จักคิด รู้จักทำ

ยาลู ตั้งใจว่าถ้าโตขึ้นและมีลูกก็จะทำของเล่นให้ลูกด้วย
เหมือนที่พ่อ สล่าอาจาและผู้ใหญ่ชาวอาข่าคนอื่นๆ ที่ดูแล
เด็กๆ มาถึงทุกวันนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุ่งแสงตะวัน

วันเสาร์ที่ 19 มิถุนายน 2536

ตอน สิบชะตาแม่ก๋า

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพริมน้ำ

ตอน สิบชะตาแม่ไม้

สถานที่ อ.เมือง, อ.ท่าวังสา, จ.น่าน

ผู้ร่วมรายการ จรรยา สายสอน..แห่ม่ม

จ๋านอง พันธุ์พิกุล..น็อค

โชคชัย อินปัญญา..คม

สมาน คำอาจ..ลุง

นิรมลเดินมากับเด็ก

-----คุยกันแว่วๆ-----

แม่น้าบ้านมีความยาวประมาณ 300 กิโลเมตร ไหลผ่าน บ้าน อุดรติศค์
พิษณุโลก และพิจิตรบรรจบกับ ปิง วัง ยม เป็นเจ้าพระยาที่นครสวรรค์
แม่น้าบ้าน ที่ไหลผ่านบ้านน้ำคั่ว อ.เมือง จ.น่านแห่งนี้ เป็นแหล่งรวม
ความสุขของเด็กๆ แห่งหมู่บ้าน

-----เสียงคุยกัน-----

เห็นนิรมลและเด็ก6คน

เห็นหน้านิรมลถาม

(ไม่เอาเสียง)

น็อค แห่ม่ม และคม คู่กันคุยกับแม่น้าบ้านมาตลอดชีวิต เป็นที่หาอาหาร
หิ้งปลา หอย กุ้ง แมกกระทิงสาหร่ายในท้องน้ำ

แห่ม่ม

-----เสียงแห่ม่ม-----

"ประโยชน์แม่น้าบ้าน"

-----คุยกันประเด็นอื่น เช่น-----

การตกปลา/พันธุ์ปลา/ปัญหาน้ำแห้ง

น็อคกับคม เป็นนักตกปลาคะรุเรื่องปลาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะข้อที่ว่า
ปลาที่ตกได้มักจะเป็นตัวเล็กนานา จึงจะได้ตัวโตขนาดฝ่ามือ

วันพรุ่งนี้ เป็นวันบุญสิบชะตาแม่ไม้ เด็กหลายคนตั้งใจจะไปร่วม
งานนี้ ไปร่วมงานด้วยความเป็นห่วงกลัวน้าบ้านจะแห้งลง แห้งลง
เพราะถ้าเป็นอย่างนี้ ชีวิตลูกแม่ไม้ก็คงจะเปลี่ยนไปจากวันนี้

เด็กเล่นน้ำว่าย/เกมส์
โดยเฉพาะช่วงท้ายต่อตัว

เพลงจบเด็กเดินในน้ำ

-----เพลง-----

พุงนี้ แหม่ม น็อค และคม จะพาไปคูหิธทำบุญสืบชะตา
แม่บ้าน่านคะ

-----เบรค 1-----

หน้าพระสงฆ์

-----เสียงสวด-----

ในปะรำหิธ. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์สืบชะตาแม่บ้าน่าน

เห็นไม้ค้ำ

-----เสียงสวด-----

การสืบชะตา เป็นประเพณีของภาคเหนือมีทั้งการสืบชะตาบ้าน
ชะตาเมือง ชะตาคน และนี่คือการสืบชะตาแม่น้ำ เป็นพิธีมงคล
ให้เจริญ มั่นคง รุ่งเรือง ต่อไป

มีเครื่องทานต่างๆ ขอนไม้ ธูปเทียน ไม้ค้ำหรือไม้ง่าม วาง
พียงกันเป็นจำนวนมาก ไครมางานนี้ก็เอาไม้และเครื่องทาน
มาไว้ที่นี้ มีค้ายสายสิญจน์โยงไปที่แม่บ้าน่าน

เด็ก-คนแก่เผาเทียน

การสืบชะตา มีเค้ามาจากศาสนาพราหมณ์ โดยมีพระสงฆ์
เป็นผู้หระกอบหิธเป็นประเพณีที่คงามกลมกลืนกับความคติ
ความเชื่อท้องถิ่น มีบันทึกเรื่องหิธสืบชะตาในสมุคช้อย
อย่างน้อย 500 ปีมาแล้ว

นิรมล-เค็กเข้าปคู

-----เสียงคุยกัน-----

นิคหน้อย

เผา

การเผาธูปเทียน ถือเป็นการบูชาแม่บ้าน่านคะ

ลงริมน้ำลอย

กระตงกาทล้วย บรรจุเครื่องทาน หมากพลู อาหาร
ลอยน้ำไป ถือเป็นการลอยเคราะห์ ลอยโศก

กระทงลอย

คนเดินขบวนของลง

งานสืบชะตาแม่น้ำน่าน จัดโดยกลุ่มฮักเมืองน่านหรือรักเมืองน่าน มีพระครูพิทักษ์นันทคุณเป็นประธาน เป็นที่รวมขององค์กรและบุคคลต่างๆ ที่ทำงานพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่แค่คนเมืองน่านเท่านั้น มีผู้คนจากทุกสารทิศมาร่วมใจกัน ทำบุญสืบชะตาให้แม่น้ำน่าน เด็กกับชาวบ้านเอาเครื่องทำบุญไปไว้ริมน้ำค่ะ

ภาพที่เห็นคน-ริมน้ำ-แม่น้ำ-
ธงทิวกันเรือ

นอกจากทำบุญสืบชะตาแม่น้ำ เพื่อให้คนเห็นความสำคัญและช่วยกันรักษาแม่น้ำให้คงอยู่ต่อไปแล้ว แนวริ้วคิคนนั้นก็เป็นที่สัญลักษณ์ว่าเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ห้ามเล่นเรือ เข้าห้ามจับสัตว์น้ำในเขตนี้นี้ เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนานาชนิด ซึ่งกำลังถูกล่าและจะสูญพันธุ์ หลายชนิด

เขตอนุรักษ์ในลำน้ำน่านที่หน้าค่ายสุริยพงษ์ ใกล้โรงพยาบาลบ้านแห่งนี้ เฝืงลงมือในเดือนพฤษภาคม

เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในธรรมชาติที่ดีที่สุดในเมืองน่าน อยู่ที่บ้านคอนแก้ว อ.ท่าวังผา เคี้ยวไปกับเด็กาคะ

เบรค 2

เห็นลุง

แม่น้ำน่านมีปัญหาทั้งการทำลายป่า ต้นน้ำ ทำให้น้ำลดลง สารพิษจากยาฆ่าแมลง บ่อยเคมี สัตว์น้ำถูกทำลายอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน ชาวบ้านคอนแก้ว อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ช่วยกันอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำอย่างได้ผลนี่คือ ลุงสมาน ค่ายอาจ
-----ปล่อยเสียงคุยกัน-----

(ประเด็นต่างๆ ตามเหมาะสม)

ขณะที่กลุ่มชักเมืองน่าน กำลังศึกษาเรื่องเกี่ยวกับแม่น้ำ
เช่น ชยะ สารพิษ รวมทั้ง ความหลากหลายทางชีวภาพ
เท่าที่ได้ข้อมูลขณะนี้ ปลาหลายชนิดในแม่น้ำน่านได้หายไป
จากลำน้ำ

โชคที่ความคิดเรื่องการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำบ้านคอนแก้ว
อ.ท่าวังผา ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ 5 ปีก่อน
ที่นี่ยังมีปลาตัวโตๆมากมายหลายชนิดให้เด็กๆอย่าง น้อย
คม แหม่ม และคนอื่นๆที่มาที่นี่ได้รู้จัก

-----เพลง-----

แม่น้ำ

ให้อาหารปลา
เห็นปลาไหล

นั่งที่กองหิน

เดินออกจากกองหิน

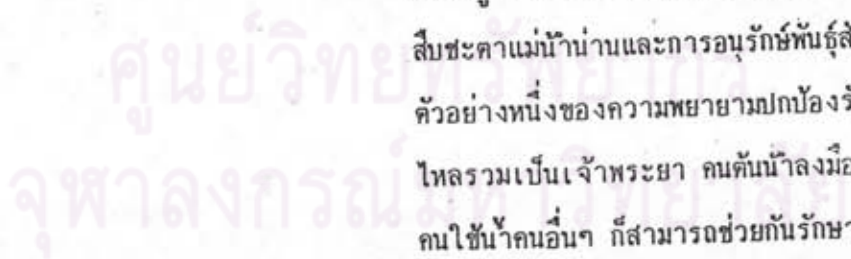
-----คุยกันเรื่อง มาดูแล้วคิดอย่างไร-----

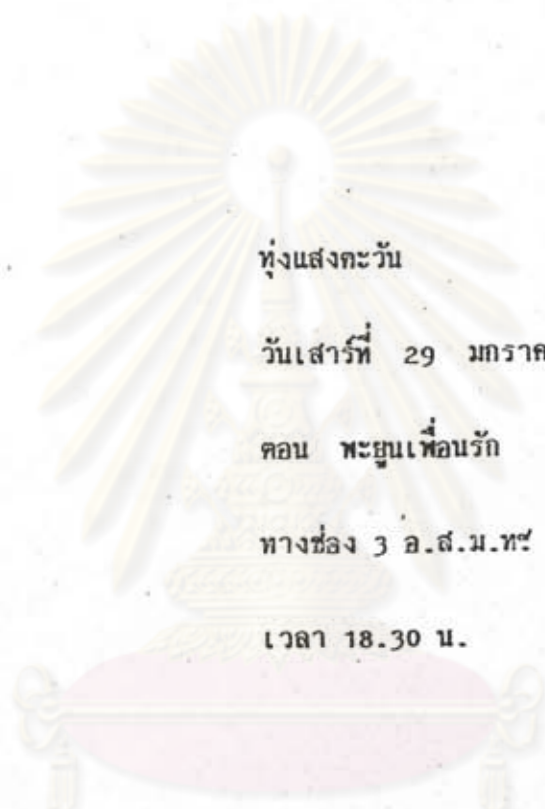
เรื่องปัญหาแม่น้ำ

ในอดีต จังหวัดน่าน มีทั้งป่าเขาอันอุดมสมบูรณ์เกิดแม่น้ำ
ใหญ่น้อยหลายสายรวมเป็นแม่น้ำน่าน ปัจจุบันขุนน้ำแหล่งน้ำ
กำลังถูกทำลายไปเรื่อยๆ แม่น้ำน่านค่อยๆเหือดแห้งลง พิธี
สืบชะตาแม่น้ำน่านและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำที่เป็นเพียง
ตัวอย่างหนึ่งของความพยายามปกป้องรักษาแม่น้ำน่าน ซึ่งจะ
ไหลรวมเป็นเจ้าพระยา คนคันทันน้ำลงมือรักษาแม่น้ำแล้ว
คนใช้น้ำคนอื่นๆ ก็สามารถช่วยกันรักษาแม่น้ำได้ เช่น เคียวกัน

ขึ้นตัวหนังสือ ขอขอบคุณ.....

.....

ทุ่งแสงตะวัน

วันเสาร์ที่ 29 มกราคม 2537

คอน พะยูนเพื่อนรัก

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ทศ

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีกร

คนบ้านเจ้าไหม จ.ตรัง เป็นชาวประมงพื้นบ้านที่
 ช่วยกันอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมา 2-3 ปีค่ะ แม้เป็นช่วง
 เวลาสั้นๆ แต่ความเป็นอยู่และการทำมาหากินดีขึ้นอย่าง
 เห็นได้ชัด ที่ชาวบ้านและเด็กๆ กำลังตั้งใจและมีความผูกพัน
 พิเศษอยู่ในขณะนี้ คือปลาพะยูน สัตว์น้ำใกล้สูญพันธุ์ตัวหนึ่ง
 ได้มาปรากฏตัวที่ริมฝั่งบ้านเจ้าไหม มากินหญ้าทะเลที่ชาว
 บ้านอนุรักษ์เอาไว้ให้และใช้เป็นที่อยู่อาศัยอันอบอุ่นของมัน
 เด็กชายจิว แห่งบ้านเจ้าไหม จะพาเราไปรู้จักกับ
 เจ้าโทน ปลาพะยูนตัวนั้นค่ะ

ไตเติ้ล

ภาพพะยูนไต้ไม้ (Slow-Freeze)

.....ดนตรีต้นเต็น ลีกลับ.....

ชื่อน ท. พะยูนเพื่อนรัก

ชื่อน ท. บ้านเจ้าไหม

อ.กันตัง จ.ตรัง

ผู้ร่วมรายการ ดช. ไกรสรณ์ หะหว่า ..จิว

คุณเหตุ หะหว่า ..พ่อ

โทน ปลาพะยูนวัยรุ่น

เด็กและชาวบ้านเจ้าไหม

ภาพข่าวที่รักเราๆ

ถ่ายไว้บรรยายภาคยกป้าย

เมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมา มีกิจกรรมการประกาศ

เขตอนุรักษ์ปลาพะยูนที่หาดบ้านเจ้าไหม มดตะนอย อ.กันตัง

จ.ตรัง โดยข้าราชการหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดร่วมกับ

ชาวบ้านและเด็กๆ เพราะหลังจากช่วยกันอนุรักษ์ชายฝั่ง
ได้มีปลาพะยูนมาอาศัยอยู่ เพราะที่นี่มีความสงบและปลอดภัย
นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์เลยทีเดียว

ตะวันขึ้น เสียงพื้กกับจิวออฟินมาก่อน
เห็นพื้ก จิวเดินมา

.....คุยเรื่องพะยูน.....
.....คุยต่อ.....

เด็กชายไกรสรณ์ หะหว่า หรือจิว อยู่ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 ค่ะ เป็นเด็กบ้านเจ้าไหม ต. เกาะลิง อ. กันตัง
จ. ตรัง จิวมีเพื่อนหลายคน เพื่อนหน้าใหม่ของจิวและเด็กๆ
ในหมู่บ้านคือ ปลาพะยูนที่มาอาศัยที่ชายทะเลของหมู่บ้าน
.....เสียงคุยกัน.....

จากเดิม เดินต่อ
บรรยายทับ

.....ค่อยๆ เผลอเสียงลงไปทีละนิด.....

ปลาพะยูน เป็นสัตว์หายาก วันนี้จิวกับพ่อจะพา
ไปดูที่อยู่อาศัยและอาหารของพะยูนค่ะ

พ่อกำลังอยู่บนเรือ
นกจิวเข้าไป

คุณแหด หะหว่า หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าบังเหต พ่อ
ของจิว เป็นชาวประมงชาวมุสลิมเหมือนกับชาวประมงพื้นบ้าน
ตามชายทะเลภาคใต้ของประเทศไทยทั่วไป แต่ที่พิเศษคือ
เป็นคนเห็นปลาพะยูนมากินหญ้าที่นี่ และคอยดูแลมันร่วมกับ
ชาวบ้านเจ้าไหมค่ะ

เรือออก

.....นกคุยกับบังเหต จิว แ่วว่า.....

ปลาพะยูนอยู่ใกล้ๆ ชายหาดนี้เองค่ะ ถ้าโชคดีได้ย
คงได้ชมอย่างใกล้ชิด ตอนนี้ให้มันกินหญ้าทะเลไปก่อนค่ะ

..... เบรค.....

เรือเล่นในทะเล

บ้านเจ้าไหมอยู่ริมทะเล เป็นอย่างเล็กๆ มีร่องน้ำลึก
ใช้สัญจร อีกฝั่งหนึ่งของอ่าวเป็นเขตบ้านมดตะนอย เพื่อน
บ้านทั้งสองช่วยกันอนุรักษ์หญ้าทะเลและสภาพชายฝั่งมา 2 ปีละ
..... ปล่อยเสียงคุยบนเรือตามเหมาะสม.....

ได้ทะเลนี้เริ่มที่ตัว ในทะเลไทย มีปลาพะยูนเหลือ
อยู่ไม่กี่ตัวคาดกันว่าเพียง 40-60 ตัวเท่านั้น มันใกล้จะ
สูญพันธุ์แล้ว การที่มีปลาพะยูนที่หมู่บ้านเจ้าไหม จึงเป็นความ
ตื่นเต้นของคนที่เกี่ยวข้อง

ป้ายและเสาที่ปักอยู่นี้บอกเขตแนวอนุรักษ์ปลาพะยูน
จะได้ไม่มีใครมากวนหรือมาทำร้ายค่ะ
ตอนนี้ปักกำลังขึ้น

มองหา

..... เสียงคุยกับจิว.....

คุยกับบังเหตุ

..... มองหาอย่างไร.....

เรือแล่นออก

ไปตกปลากันก่อน เตียวน้ำลดค่อยกลับมาเยี่ยมเจ้าโตน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บังเหตุดคิดว่า น้ำขึ้นอย่างนี้ปล่อยให้ปลาพะยูนกินหญ้า
ไปก่อนจะดีกว่า จิวจะพาไปตกปลาหมึกค่ะ ตรงนี้เหมาะค่ะ
เป็นแนวปะการัง ปลาอาศัยอยู่ทุกมุมมาก

..... เสียงดนตรี.....

..... เสียงคุยกัน.....

นก และจิวตกหมึก

การตกหมึก เป็นการเริ่มต้นเข้าได้ปลาหมึกจะเอา
ไปกินหรือจะใช้เป็นเหยื่อตกปลาอื่นก็ได้ทั้งนั้นค่ะ

ชาวบ้านตกหมึก

ชาวบ้านเจ้าไหม อ.กันตัง จ.ตรัง เป็นชาวมุสลิม
ทำการประมงแบบพื้นบ้าน รวมตัวกันอนุรักษ์ คอยดูแลไม่ให้
อวนรุน อวนลาก เข้าไปในพื้นที่ชายฝั่งอย่างผิดกฎหมาย
เพียง 2 ปี มีความอุดมสมบูรณ์เกิดขึ้น ท้ามาหากินง่ายมากค่ะ

..... ดนตรี.....

ภาพปลาหมึก

นก และจิวนั่งเรือ

เครื่องมือพื้นบ้านบางชนิดซึ่งเลิกใช้ไปนานเพราะ
ไม่มีปลาจะจับ ก็ได้นำกลับมาใช้ใหม่ นี่คือหลอดเครื่องมือ
ดักจับสัตว์น้ำคล้ายๆ โป๊ะค่ะ

คุยกับชาวบ้านและจิว

..... คุยกันเรื่องเครื่องมือจับปลา.....

ลุงเหต นางศรีแห่งหมู่บ้านเจ้าไหม บอกว่าเมื่อ
ก่อนจับปลาหมึกได้แค่ 2-3 กิโลกรัม เดี่ยวนี้ได้วันละเกือบ
10 กิโลกรัม

..... คุยเรื่องอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน.....

เดินกันที่ป่าชายเลน

การอนุรักษ์สภาพชายฝั่ง คือการอนุรักษ์ปะการัง
หญ้าทะเลและป่าชายเลน

ป่าชายเลนและสภาพแวดล้อมที่ดีนี้เกิดจากความ
ต้องการของชาวบ้านที่เรียนรู้ว่าถ้าไม่รักษาไว้ คนที่อยู่

อย่างยากลำบาก คือลูกหลานนั่นเอง

พอน้ำลดหญ้าทะเลก็อวดโฉม ที่นี้เป็นที่อยู่ของ กุ้ง
หอย ปู ปลาไว้อ่อน หอยบางชนิดเป็นอาหารที่สำคัญของ
หมู่บ้านค่ะ

.....คุยเรื่องหญ้าทะเล.....

รอยกินหญ้าของปลาพะยูน

นี่คือรอยกินหญ้าของเจ้าโทน แสดงว่าน้ำขึ้นมันอยู่ที่นี้

พอน้ำลดก็ลงตามน้ำไป

.....คุยกัน.....

น้ำลงอย่างนี้ เดี่ยวคงเห็นเจ้าโทนแล้วล่ะค่ะ

.....เบรค.....

นั่งเรือออกไปดูพะยูน

บังเหตุพ้องของจิวอยู่ใกล้ชิดโทน จนทราบดีว่าเวลา

ไหนโทนจะหากินตรงไหน มองหาไม่นานก็เจอค่ะ

.....คุยเรื่องโทน.....

ภาพปลาพะยูน

พะยูนเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ตัวนี้ยังเป็น
วัยรุ่นนะค่ะ ถ้าโตเต็มที่จะหนักกว่า 100 กิโลกรัม บางตัว
เคยมีหนักกว่าหนักถึง 900 กิโลกรัมค่ะ ตัวมันกลม ผู้ย้าย
ดูน่ารักมาก บางคนเรียกว่าวัวทะเล บ้างก็เรียกว่าหมูน้ำ

ทุกวันนี้หญ้าทะเลเหลือน้อย สภาพทะเลเปลี่ยนไป
บ่อยครั้งที่ปลาพะยูนตายไปเพราะคิดอวนรุน อวนลากขุด
หาอาหาร รวมทั้งถูกล่าเพราะจะเอาอวัยวะ เช่น เขี้ยว

หรือไ้ตาปลาพะยูนมาเป็นเครื่องรางของขลังทำให้พะยูน
ใกล้สูญพันธุ์ แต่ที่นี้เจ้าโทนพะยูนน้อย ได้อยู่อย่างอบอุ่น

มีชาวบ้านและเด็กๆ เป็นเพื่อนค่ะ

.....เพลง.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพหมู่บ้าน

2 ปีมาแล้วที่ชาวบ้านช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมเพื่อ
ให้ธรรมชาติเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและพึ่งพา การที่เด็กๆ
มีเจ้าโตนเป็นเพื่อนใหม่ในทะเลแสดงให้เห็นว่ากิจกรรม
การอนุรักษ์ชายฝั่งของชาวบ้านและเด็กๆ ได้ผลมาก เป็น
ตัวอย่างสำหรับกิจกรรมอื่นๆ อีกต่อไป

นก จีวนั่งคุยที่โขดหิน

นก จีวกับริมหาดยามเย็น

ชื่อน ท. ขอขอบคุณ

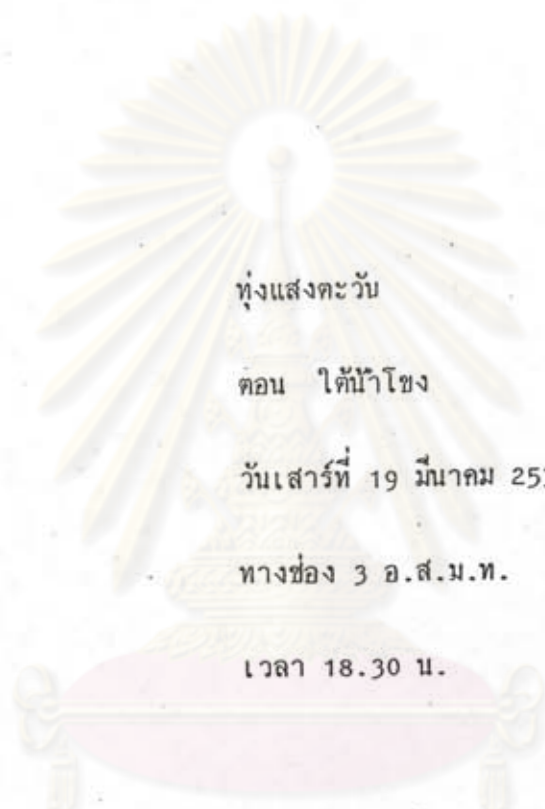
สมาคมหยาดฝน

ชาวบ้านเจ้าโตน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุ่งแสงตะวัน

ตอน ใต้น้ำโขง

วันเสาร์ที่ 19 มีนาคม 2537

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หยุดคุยกัน

อย่าลืม Insert ค่ะ

ภาพควรมองก่อนเห็น (Insert)

เห็นคนขยายกำลังเก็บ

ภาพกว้าง

กำลังจะคุย

เบรค 2 กลุ่มแรก เด็ก+ยาย

ถามคุยกับเด็ก ๆ

ภาพไกลในตู้ปลา

เห็นเด็ก ๆ กำลังเริ่มเก็บ

ภาพ เด็ก ๆ เก็บโก

เห็นคนอื่น เด็กยองเก็บเตา

น้ำแห้ง โทตาย คูชีไปใช้ตะไคร่น้ำ ถ้าน้ำเต็มจะมีมาก

ทุกปีจะเก็บ ก.พ.- มี.ค. คราวหน้าต้องรีบเก็บแล้วละ²¹³

โก คือ สาหร่ายน้ำจืด ชนิดหนึ่งที่ใช้เป็นอาหารท้องถิ่นค่ะ
เก็บกันเฉพาะในฤดูแล้ง ที่เห็นอยู่นี้ ถ้าไม่ตายคงจะเก็บ
กินกันไปหว่าดไปหว่า ฤดูแล้งปีนี้ทำให้สาหร่ายมีน้อยลง
อย่างหน้าใจหาย

บริเวณริมน้ำโขงที่มีโขดหินและระดับน้ำลึกประมาณ 1-2
ฟุต จะมีคนมาเก็บสาหร่ายน้ำจืด ที่เรียกว่า โก คุณยาย
คนนั้นมาทุกวันค่ะ

เริ่ม

..... ทักทายคุยกับคุณยาย.....

..... เบรค.....

คุณยายมาเก็บโกทุกวันๆที่ริมน้ำโขง อ. เชียงของแห่งนี้

..... ได้ยินว่าเป็นน้อย ?.....

ใช่เพราะ... ฯลฯ...

พื้กหันไปถามเด็ก ๆ เก็บและปอย สลับบ้างนะคะ

สาหร่าย เป็นพืชที่ขึ้นอยู่ใต้น้ำค่ะ อาศัยปุ๋ยที่อยู่ตามท้องน้ำ

สาหร่ายน้ำจืดชนิดที่ชาวบ้านเรียก โก นี้เกาะอยู่ตามก้อนหิน

ใต้น้ำ มันจะไหลไปมาอยู่ใต้น้ำ ถ้าเติบโตมาก ๆ จะยาว

เป็นเมตร ๆ ที่เดียว โกแม่น้ำโขงด้านเชียงของปีนี้น้ำน้อย

โกก็เลยตายไปบ้าง ที่เหลืออยู่ที่เติบโตได้ไม่มากนัก ชาวบ้าน

ก็ต้องเก็บแล้ว เพราะถ้าน้ำแห้งกว่านี้ ก็จะไม่ได้อะไรเป็น

อาหารเพราะมันจะตายหมดค่ะ

เด็กๆ ริมน้ำโขงอย่าง ปอย เก้ เก็บโกกันอย่างคล่องแคล่ว

แม่น้ำโขงเป็นเหมือนตลาดเล็ก ๆ ตอนนั้นก็กำลังเลือกเก็บ

ผักใต้น้ำค่ะ ใต้น้ำโขงซึ่งมีกุ้ง ปลา และอาหารอีกหลายชนิดค่ะ

..... เพลง ครั้ง เพลง.....

เริ่มกำลังจะคุย

เพลงจบ เริ่มคุย

นอกจากสหายน้ำจืด แบบโกแล้ว เด็ก ๆ ยังพามาหา
เตาด้วยค่ะ

.....เสียงคุยวิธีการ ความแตกต่างจากโก.....

หาได้มากที่ไหน วิธทำกิน

ในปลีกเตา

ตอนนี้ได้ทั้ง โก ทั้ง เตา

ไม่ใช่ได้มาแล้ว กินได้เลยนะคะ ยังมีขึ้นตอนอีกมาก ลักครู่ค่ะ

เบรค 3

เล่นน้ำโขง

หาอาหารจากน้ำโขงจนมากพอแล้ว สำหรับวันนี้ พักผ่อน
ตามประสาลูกแม่น้ำโขง เดี่ยวจะกลับบ้านไปทำโกไว้กิน
ขอเล่นน้ำก่อนค่ะ

เล่นน้ำ, เดินกลับ

ผ่านถาดตากโก

..... เพลง.....

เริ่มลงมือทำ

.....คุยกันเรื่องการเอามาทำให้แห้ง.....

อบเครื่องไฟฟ้า / ความแตกต่าง

ทำอะไรกิน การทำน้ำเกลือ วิธี

การจืดตาก

เดิน เข้าไปในตลาด

ในฤดูนี้ มีโกวางขายอยู่ทั่วไปในตลาดเขี้ยวตะ เป็นสินค้า
ขึ้นหน้าขึ้นตา เพราะมีเฉพาะฤดูนี้เท่านั้น

.....เสียงคุยเด็ก ๆ ข้างหลัง.....

บ้านล้ำเล่าเรื่อง

ขายจนถึงสงกรานต์

ตุ๋นไว้ 3 เจ้า...

ภาพโก

มีทั้งโกสำเร็จรูป และกึ่งสำเร็จรูป เช่น โกยี่ ต้องย่าง
ก่อนกิน โกน้ำเกลือแต่หน้าม้วนเป็นแผ่น โกทอดแล้ว หรือ
ป่นไว้กินได้เลย นำกินทั้งนั้นค่ะ

นั่งคุยจบ

.....หน้าแล้งทำไมมีน้อยเพราะ ?.....

215

ปัญหา ? การปลูกผัก ?

ฯลฯ

บรรยายจบ

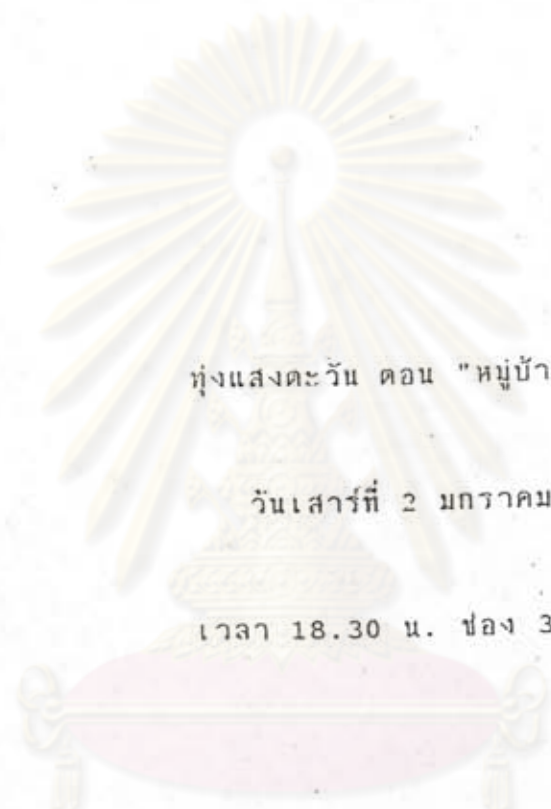
ตอนนี้กำลังรอฝนมาค่ะ ถ้าฝนมาเร็ว สำหรับน้ำจืดที่เรียก
ฝั่งน้ำ แฉงจะได้ยึดตัวเต็มๆเหมือนที่เคยเป็น แต่ถ้าเป็น
นานออกไป ก็จะเข้าสู่หน้าฝน คงจะนับได้ว่า ปีนี้แล้งเกิน
สำหรับริมฝั่งโขงไม่เคยเป็นเช่นนี้เลย

บทพิธีกร

ไม่ว่าที่ไหน ชีวิตของผู้คนมักเปลี่ยนไปตามฤดูกาลทั้งนั้นค่ะ
ในเดือนเมษายน หลังสงกรานต์ชาวบ้านหาดไคร้ อ. เชียงของ
จ. เชียงราย จะเริ่มลงมือจับปลาบึกกัน ตอนนี้อย่างไม่ถึงฤดูกาล
จับปลาบึกค่ะ แต่สีสันของชีวิตริมน้ำโขง มีเรื่องที่น่าสนใจ
มากมายหลายเรื่อง โดยเฉพาะตอนนี้ เป็นเรื่องของสีเขียวๆ
ได้น้ำสะอาดวันนี้ เด็ก ๆ หาดไคร้จะพาเราไปชมเก็บสำหรับ
ได้น้ำโขงกันค่ะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุ่งแสงตะวัน ตอน "หมู่บ้านลอยน้ำ"

วันเสาร์ที่ 2 มกราคม 2536

เวลา 18.30 น. ช่อง 3 อ.ส.ม.ท

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีกร

เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป การใช้ชีวิตของคนเราก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย
เมื่อผืนผ้ากลายเป็นผืนน้ำ เด็กๆและครอบครัวก็เลยต้องอาศัยเรือนแพแทน
บ้าน มีโรงเรียนลอยน้ำ มีสระว่ายน้ำแทนสนามฟุตบอล มีผืนน้ำกว้างใหญ่
แทนสนามหญ้าหน้าโรงเรียนแม้เด็กๆ จะใช้ชีวิตอยู่ใกล้ชิดกับผืนน้ำอย่าง
สนุกสนาน แต่ก็มีความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกว่านี้ค่ะ

ขามเข้าหมอกลอย
ชีวิตขามเข้า

ตอน "หมู่บ้านลอยน้ำ"
สถานที่ ห้องเรียนเรือนแพ
รร.บ้านก่อจัดสรร
อ. ลี้ จ. ลำพูน

ผู้ร่วมรายการ	สมพร	โตดงิ้ว	...สมพร
	แห่ม	โตดงิ้ว	...แห่ม
	สิงห์ลา	แก้วคำ	...บุญมี
	สุวิทย์	สุภาณี	...ครู
	ทวี	โตดงิ้ว	...พ่อ

เห็นเรือนแพผู้คนหาปลา

บริเวณ ต. ก้อ อ. ลี้ จ. ลำพูน แห่งนี้เมื่อ 20 ปีก่อนเป็นป่าค้ำ เมื่อมีการสร้าง
เขื่อนภูมิพล ป่าตรงนี้ก็กลายเป็นหลังเขื่อน เมื่อสภาพต่างๆเปลี่ยนมาเป็นอย่าง
นี้ ชีวิตของผู้คนก็เปลี่ยนไป การหาปลาที่เปลี่ยนด้วยจากเวลาที่ผ่านมาทำไว้
กลายเป็นคนหาปลา

เห็นคนหาปลา

หลังเขื่อนภูมิพล อย่าง ต. ก้อแห่งนี้ การเดินทางไปมาลำบาก

การหาปลาที่ไม่ได้ขายเอง มีคนมารับซื้อได้ราคาไม่มากนัก ถ้าไม่ขายให้
คนกลางก็ไม่ทราบจะเอาไปขายอย่างไรให้คุ้มทุน ค่าน้ำมัน ค่าเดินทาง
เพราะแต่ละวันได้ปลาไม่มากนัก

นก+ทวี+สมพร

ครอบครัวโตดจัว มีอยู่ 6 คน พ่อแม่ลูก พ่อใช้ขายดักปลา โดยมีลูกคนใด
คนหนึ่งนั่งเรือออกไปดัก วันนี้สมพรไปขายพ่อค่ะ

-----ปล่อยเสียงนิดหน่อย-----

(เอาขายขึ้น

ขายพวกนี้มาวางไว้ตั้งแต่เมื่อวานเย็น เขาก็มาเอาขึ้นได้ปลาข้างไม่ได้บ้าง
ก็ต้องแล้วแต่โชคค่ะ เวลาวางขายก็ต้องเลือกเหมือนกัน สมพรมาช่วยพ่อเกือบ
ทุกวัน รู้ดีค่ะว่า เราควรวางขายตรงไหนบ้าง

-----เสียงคุยกันระหว่างทำงาน-----

วันหนึ่งๆ วางขายประมาณ 10 อันค่ะ หลังกับสมพรลัดกันเป็นคนเก็บขาย
สมพรขายได้มากเนื่องจากหาตู้ขายเก็บขาย ต้องมีคนหนึ่งคอยถือท้ายเรือให้

-----คุยกับพ่อ, เด็กๆขาย-----

< หาปลาวันละไม่มาก บางวันไม่ได้, เดิมอยู่บนกอดอนน้ำเขื่อนท่าม >

(Insert

ยี่สิบก่อนมีบ้านอยู่ มีนาทำ พอสร้างเขื่อนน้ำก็ท่วมพื้นที่ทำกิน จึงตัดสินใจมาหา
ปลาแทน

-----เล่าต่อนิดหน่อย-----

เห็นสมพร

สมพร ยังไม่ได้ปลาเลยค่ะ ต้องเร่งมือแล้ว เพราะเตี้ยต้องไปโรงเรียน

กลับบ้าน

เรือแพ มักจะจอดเรียงรายตามหุบเขาซึ่งเป็นที่ผูกแพและก้างลมไปบนตัว

ถึงบ้าน ส่วนมากจะอยู่ใกล้ๆ กับเรือนแพหลังอื่น เพื่อไม่ให้โดดเดี่ยวเกินไปนัก

เห็นหลังบ้าน พอถึงบ้านก็เอาย้ายขึ้นมา วันนี้ไม่ได้ปลาค่ะ เลยเอามาตากหลังบ้าน

ยื่นคุยกัน -----คุยกัน-----
แพของสมพรหลังเล็ก ๆ มีห้องเดียวโถงกลางเป็นที่นอนของพี่ๆ ๑๕ เป็นที่
กินข้าว พุดคุย ทานอาหาร

แห่มมเดินเข้ามา -----คุยต่อ-----
(ประเด็น ตรงไหนตากปลา ไปหาปลา แห่มมก็ไป อยู่เรือนแพ บางทีก็ไปค้น
เรือนแพที่อายุมากแล้วค่ะ บริเวณน้ำกำลังจะสร้างเรือใหม่จะได้ไม่จมน้ำโดน
ลมแรงๆ

กินข้าว แต่งตัวเสร็จ สบพระกับแห่มมก็นั่งเรือไปโรงเรียน

เป็นโรงเรียนเรือนแพเปิดใหม่ห้องเดียว มีนักเรียนอายุตั้งแต่ 2-15 ปี โยน
แหละค่ะ

-----เบรค-----
เด็กๆ พายเรือ ทุกๆเช้า เด็กๆพายเรือออกจากแพมุ่งหน้าไปโรงเรียนลอยน้ำ

พายเรือ+โรงเรียนเช้า -----เพลง-----
เช้าแถว

เตรียมเคารพธงชาติ โรงเรียนลอยน้ำแห่งนี้ กระทรวงศึกษาธิการเช่าจากชาวบ้านตัดแปลงเป็น
เรือนแพสองชั้น ชั้นล่างเป็นห้องเรียน ชั้นบนนี้ไว้เช้าแถวค่ะ

-----เสียงร้องเพลง-----

ห้องเรียน

ครูสุวิทย์ สุภาณี เป็นคนลาซูนคะ สัมครมาสอนที่นี่เพราะอยากให้เด็กๆได้
เรียนหนังสืออย่างเต็มที่

เห็นเด็กสาว

ห้องเรียนห้องนี้ เรียนรวมกันหมดคะ ครูสุวิทย์จะคอยสังเกตว่าคนไหนจะรับ
จะเรียนได้แค่ไหน เพราะแต่ละคนอายุแตกต่างกัน
บางคนอายุ 15 เพิ่งมีโอกาเรียนหนังสือ

โรงเรียนนี้เพิ่งเปิดได้ 10 เดือนคะ เป็นห้องเรียนหนึ่งของโรงเรียน
ก่อสร้าง ซึ่งอยู่บนบกอยู่ไกลเด็กๆต้องนั่งเรือข้ามหัวเมือง หรือไปอาศัย
บ้านญาติอยู่ ถ้าไม่มีห้องเรียนเรือนแพ เด็กๆสืบทว่าคนนี้จะไม่มีโอกาสเรียน
หนังสือ ส่วนมากจะเป็นการเรียนคณิตศาสตร์และภาษาไทย

เด็กๆ นั่งตกปลา

ระหว่างเรียนเด็กๆว่างไม่ได้เลยคะ เวลาได้พักมักจะหาหมอบหมายะนั่งตกปลา
รองห้องเรียน

-----คุยกัน-----

เด็กๆเล่าว่า เคยเกิดเหตุการณ์ปลาตายหมู่ลอยเกลื่อนนั้นไม่มีใครทราบ
เพราะอะไร พวกจับปลาเป็นการใหญ่ ทั้งชายทั้งกิน ขาดยาฆ่าแมลง ขยะ
เศษหญ้า ก็ลอยมาด้วย หลังจากนั้นปลาก็มีน้อยลง

-----เสียง เล่า+แทงปลา-----

เดินมาดูแปลงเกษตร

นอกจากแปลงผักที่เด็กๆ ช่วยกันทำแล้ว สวนเกษตรแปลงนี้เด็กๆ ก็ช่วยกัน
ดูแลด้วยคะ

-----เบรค-----

ผ่อนคลายความตึงเครียดด้วยวิชาเกษตรค่ะ วันนี้ช่วยกันทำแปลงเกษตรลอยน้ำ
แปลงผักบึงค่ะ

เด็กเล่น

-----ดูม-----

เล่นน้ำ

ครูสุวิทย์คุม

ครูสุวิทย์ เตรียมแปลงผักบึงเล็กๆเอาไว้ เด็กๆผูกฟันทันรวมกันแล้วลากแพผักบึง
มาไว้ข้างฟันทัน ต่อไปก็จะเป็นอาหารกลางวันของนักเรียนโรงเรียนเรียนเรียนเรียน

-----ดูมๆ-----

(นิรมลถาม

(-----คุยกับครูสุวิทย์ แปลงเกษตร-----)

และการเรียนการสอน

Insert

{ ครูสุวิทย์หวังว่า วิชาภาษาไทยทำให้เด็กๆเขียนอ่านเป็น วิชาคณิตศาสตร์
จะทำให้หับวอก ลบ คูณ หาว แลกเงิน ทอนเงิน คิดค่าปลา ขายปลาได้อย่าง
ถูกต้อง }

คุยกับเด็กหญิง 2 คน

-----เขียนหนังสือ บากเลขได้-----

สวนเกษตรแปลงนี้ ทำมานานได้กินผักหลายรุ่นแล้วค่ะ

-----คุยเรื่องแปลงผัก-----

-----เรื่องทั่วไป-----

ห้องเรียนเรียนแพ เลิกเรียนแล้วค่ะ เด็กๆพาเรือกลับบ้านนี่กิจกรรมอื่นๆ
รออยู่อีกมาก สมพรกับหม่อมก็เช่นกันต้องไปวางขายผักปลาแล้ว

พายเรือ

-----เพลง-----เพลง-----เพลง-----

พายเรือวางขาย
สมพร+หม่อม

บางวันพ่อก็ออกไปวางขายกับพี่ๆ โกลออกไปอ่าพายเรือทวนขึ้นไป หาที่วาง
ขาย ความทวงน้ำที่ไหลมาจากซอกเขา สมพรกับหม่อมก็เอาพายลงไปดักปลา
แถวบ้าน

ผูกตั้งคือกลับบ้าน

-----ผูกกันต่อ สมพรผูกตั้ง-----

เด็กๆ อย่างสมพร หม่อม และเพื่อนๆ ยังเลิกเถียงกันว่าแม่แม่รับแต่เฉพาะ
ปัญหาความยากลำบาก โรงเรียนเป็นความสุขประจำวันที่ต้องรีบมาหาแต่เช้า
ที่ที่มีความรู้ มีเสียงเพลง มีเพื่อนและครูคอยอยู่ จนกระทั่งเย็นๆ โยนละกะ
ชีวิตการงานจึงจะเริ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ขอบคุณ ครูสุวิทย์ - นักเรียนโรงเรียนบ้านก้อจัดสรร/เรือนแพ
คณะครูโรงเรียนบ้านก้อ
เขตอุททยาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุ่งแสงตะวัน

วันเสาร์ที่ 24 กรกฎาคม 2536

คอน ล.สิงห์เหลิย

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีกร

" เกริ่นนำเข้าเรื่อง "

เจ้าอาวาสให้ข่าวสารสิงเป็นแถว

-----คนตรี-----

ชื่อน ท. ล.สิงชนเหลือ

สถานที่ วัดเขาหน่อ

จ.นครสวรรค์

ผู้ร่วมรายการ .....

นิรมลและ เด็กเดินมาแต่ไกล

เด็กา กลุ่มมีบ้านอยู่ใกล้วัดเขาหน่อคะ มาทำบุญ
มาเที่ยวบ่อยๆ กวายนัดอาหารพระแล้ว บางทีก็เอา
อาหารมาให้สิงด้วย

-----เสียงเดินคุยกันมา-----

วัดเขาหน่อนี้ อยู่ที่ ต.บ้านแค อ.บรรพตพิสัย

จ.นครสวรรค์ สิงที่วัดนี้เป็นสิงป่า พวกมันมาชุมนุมอยู่ที่นี้
ไปไหนมาไหนอย่างอิสระ มีทั้งความน่ารักและสนุกสนาน
กับเป็นสิงจริงา

วันนี้ แชมป์ หัด เทพ เปรม จะพามารู้จัก ล.สิงชนเหลือ
แห่งวัดเขาหน่อคะ

-----เสียงเดินคุยกัน(ต่อจากเมื่อกี้)-----

เดินจากข้างเฟรมเข้ากล้อง

สิงเหล่านี้ดูเมินาคล้ายกันไปหมด แต่จริงแล้วแต่ละตัว
ก็แตกต่างกันไป สิงบางตัวเค้ารู้จักคุ้นเคย โดยเฉพาะ
พวกหัวหน้าสิงทั้งหลาย มักชอบกินผลไม้และ เมล็ดพืชคะ

ศูนย์วิทยุโทรทัศน์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิรมลกำลังคุยกับเด็ก
ภาพลิง

---ประเด็น มีหลายพันธุ์ บางชนิดคุด อาหาร ข้าวสาร²²⁵-
ที่วัดเขาหม้อ จ.นครสวรรค์แห่งนี้ ตั้งอยู่หน้าเทือกเขา
ขนาดย่อมของ อ.บรรพตพิสัยตะ ลิงพวกนี้อพยพลงมา
บางส่วนก็อยู่ในวัดตลอด บางตัวก็ขึ้นมา ลงมา แล้วแต่จะมี
อาหารหรือไม่ ถ้าอดอยากก็ลงมาที่นี้โชคดียิ่งก็มึงต้องกลับไป

นี่คือ ลิงที่เด็กา เรียกว่า ลิงหัวเทพนม คือ มีกระจุกขนที่
กลางกระหม่อมตั้งขึ้นเหมือนทรงผมทรงพิเศษ

เห็นลิงกว้างๆ (ไม่มีอาหาร)

ส่วนแบบนี้ เด็กาเรียก ลิงหน้าขาวบ้างลิงหัวคุดบ้าง
ลิงที่อาศัยอยู่ในวัดทั้งหมดนี้จัดอยู่ในกลุ่ม ลิงวอกตะ
มีนิสัยซุกซน ลิงชนิดนี้นักเอาไปฝึกละครลิง
อีกชนิดหนึ่ง ลิงหน้าแดง มีชื่อทางการว่าลิงเสน
มักจะแอบอยู่บนเขา ฤดูแล้งจ้ดๆ ซากอาหารจึงจะลงมา
แถวนี้ตะ

เด็กาเดิน คช. เทพศุค

----- เสียงเด็กา ล้อลึง -----

ในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคมทุกปีเป็นฤดูกาลลูกอ่อน
ลิงตัวเมียวัยเจริญพันธุ์ หรือวัยสาวมักจะมีท้อง เกิดลูก
และอุ้มกระ เคงลูกอ่อนเอาไว้กับอกหรือหลัง
บางแม่มีลูกสองตัว แต่ส่วนใหญ่มีตัวเดียว
แค่ตัวเดียวแม่ก็เหนื่อยแม่แล้วละ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในช่วงเดือนตุลาคมถึงสิงหาคม เด็กาซูกชนจึงมักจะมี
เรื่องราวของบรรดาสิงซูกชนทั้งหลายมากมายมาแล้วชาน
รวมทั้งคำตอบว่า ทำไมกองทัพลิงมากมายนี้ จึงพากัน
เข้าพึ่งหิงลานวัดเขาหน่อเป็นเพื่อนเล่นของเด็กาแทนที่จะ
อาศัยอยู่ในป่าเขา ความวิสัยสัตว์ป่า ลักครุ่นจะ

เบรค

เด็กกับลิง เป็นของคู่กันค่ะ ชนเหมือนกับนั่นเอง
ลิงป่าเหล่านี้ ไม่ถึงกับเชื่องนะละ มันพอจะคุ้นเคยบ้าง
เพราะคนใจดีมักมาให้อาหารลิงเสมอ เด็กาเองก็ชอบ
ลื้อเลียนลื้อเล่นเอาสนุก ถ้าเผลอหลอกล่ออาหารแต่ไม่ให้
บางตัวที่โตและแข็งแรงและขี้โมโหก็อาจจะมาแย่ง
บางทีมันก็กัดค่ะ
อาหารที่ให้ คือ ข้าวสาร ข้าวสุก กล้วย ผลไม้ธัญญา
ชนหวานๆ ยังไม่เว้นเลยละ
เวลาให้อาหารมาก มันจะเอาเก็บไว้ในกระพุ้งแก้ม
จนแก้มป่อง ว่างาก็เอามาเคี้ยว
เด็กากลุ่มนี้รู้วิสัยลิง ไม่หยอกล้อรุนแรง ลิงก็รู้ว่าเด็กา
ใจดีไม่แกล้ง ต่างฝ่ายต่างรักกันค่ะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เด็กกลุ่ม 4 คนให้อาหารลิง

----- เพลง

เด็กกลุ่มอื่นให้อาหารลิง

เพลง

เด็กกินเอง/ทำเป็นลิง

เพลง

ลิงกำลังชน

เพลงจบ-----

ผู้ใหญ่ให้อาหารลิง

คนที่มาเที่ยววัดมักจะให้อาหารลิง และอาหารปลา
อาหารปลามันก็กินค่ะ เลยชอบมาอยู่ใกล้บ่อปลา เป็น
ประจำ มักจะเห็นคนมา^{มา}ให้อาหารลิง คนมาเที่ยว ชาวบ้าน
ใกล้เสียงให้อาหารอย่างนี้เกือบทุกวัน โดยเฉพาะ
วันเสาร์ อาทิตย์ อูเมินา เหมือนมันมีความสุขอยู่แล้ว
แต่เด็กา ที่ไม่รู้คืออะไรเกิดขึ้นกับลิงเหล่านี้

นั่งคุยกัน

---- ประเด็นคนกับลิง/จับ-ยิง/หัวหน้าลิง/ภูเขากลม ----

เดินเลาะโบสถ์

บริเวณที่มีการระ เปิดภูเขาเอาหินไปซื่ออยู่ไม่ไกลจากวัดค่ะ
เด็กา เรียกกันว่าเขาแก้ว สามารถ^{ดู}เดินไปดูได้
สิ่งก่อสร้างในวัดทั้งโบสถ์ วิหาร ภูมิ^{ดู}พระ ศาลาต่างๆ
ล้วนต้องมีลูกกรงตาข่าย

----- กระเบื้องแตก .ลิงทำ ลูกกรงกันลิง-----

ร้านขายของที่อยู่ในบริเวณวัดก็ยิ่งต้องป้องกันมิให้ลื้อล
อย่างหนาแน่น เพราะมีทั้งอาหาร ขนม ของโปรดของลิง
ทั้งนั้นค่ะ จะเข้าจะออกต้องระมัดระวัง บางทีถ้าเหลือ
ลิงก็จะแอบเขย่า เปิดประตูเข้าไปเองเลยค่ะ

ศูนย์วิทยุพระยาภิรมย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เบรค

ที่ภูเขากว้างๆ เดินมา

-----เสียงเดินคุยกันมา-----

นี่คือ เขาแก้ว ภูเขาขนาดย่อมมีร่องรอยการถูกทำลาย
แรกๆ ที่ตรงนี้ได้รับสัมปทานทำหินอ่อนตัดภูเขาชาย
ชาวบ้านก็ไม่ค่อยพอใจอยู่แล้ว ระยะเวลาชาวบ้านบอกว่า
มีการระเบิดหินเอาไปทำเป็นหินโม้ ภูเขาจึงถูกทำลายลง
อย่างรวดเร็ว จนต้องมีการเคลื่อนไหวเพื่อให้ถาวรระเบิด
ถล่มภูเขายุติลง

ภาพไกล

-----เดินมาหยุดคุยกัน-----

ภาพใกล้

-----คุยเรื่องการถล่ม-----

(ที่นี่/ที่โรงเรียน สภาทั่วไป เห็นพระพุทธรูป)

ที่วัดเดินขึ้นบันได

ที่เขาแก้ว เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่ง ที่มีผลต่อสัตว์ป่า
ความจริง มีความเปลี่ยนแปลงมากมายที่ทำให้ชีวิต
ซึ่งดำรงอยู่ในธรรมชาติถูกผลกระทบ เช่น การตัดไม้
การหักร้างถาง การทำไร่ จำนวนผู้คนมากขึ้น ป่าไม้
ป่าละเมาะหายไป การระเบิดหินทำให้ฝูงลิงยิ่งแตกตื่น
จนต้องเข้ามาฝั่งวัด ซึ่งที่วัดเขาหม้อ อาณาเขตกว้างขวาง
ร่มรื่น ปลอดภัยพอสมควร

กราบพระ

-----คุยกัน ลีน่า-----

ศูนย์วิทยุพุทธศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เดินลงมาจากเขา

พระบาทสมเด็จพระปิยมหาราช เคยเสด็จด้วยค้ำ
การที่วัดรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ต้นไม้ ถ้ำ และความสงบ
เอาไว้ได้ วัดเขาหน่อ นครสวรรค์แห่งนี้ จึงเป็นแหล่งพึ่งพิง
แหล่งสุดท้าย ของบรรดาลิงป่าที่เดือดร้อนในขณะนี้
ทั้งเจ้าอาวาส ชาวบ้าน และเด็กา ทราบดีว่าจะต้องช่วยกัน
รักษาลอดไป

Dissovie นิ่งคุยกันไกลๆ

-----นิรมลตาม ท่วมไมเล็ก

ประเห็น ถ้ำลิงมาก/หินกลม/การรักษาสภาพแวดล้อม
ปลูกต้นไม้ ให้น้ำที่หากิน-----

ภาพกว้างเห็นลิงและเด็กกำลังคุย

ทุกวันนี้ลิงวัดเขาหน่ออาจจะโดนดุ โดนตีบ้าง เพราะ
ความชุกช้น แต่ก็ได้รับความรัก ความเมตตา จากพระ
ชาวบ้าน และเด็กา โดยเฉพาะแซมป์ เปรม เทพ
และทัต ไม่เคยมีใครคิดจะจับลิงไปเลี้ยงเองที่บ้าน
เพราะทราบดีว่า ลิงป่าเหล่านี้มีความสุข เพราะมีอิสระ
ไปไหนมาไหน ใช้ชีวิต และมีชีวิตร่วมกับครอบครัว
ของมันเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิงเก็บกินผลไม้ ขอดอ่อนที่ขอบเขา

รับอาหารที่ลานวัด

การช่วยเหลือถึงด้วยความรัก คือการช่วยรักษาสภาพ
แวดล้อมในธรรมชาติให้สมดุล และยั่งยืนที่สุคนธ์เองค่ะ

ขอบคุณ พระ

เจ้าอาวาสวัดเขาหม้อ

ชาวบ้านและ เด็กา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หุ่่งแสงตะวัน

วันเสาร์ที่ 3 เมษายน 2536

คอน กิ่งกำหน้ำร้อน

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีกร

การที่ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติทำให้คนเรามีกิจกรรม
 เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติคะ ในห้องนา บนต้นไม้ มีอะไร
 หลายอย่างให้เด็กค้นหา เด็กที่บ้านหนองบัว อ.เมือง
 จ.ยโสธร ก็มีชีวิตคล้ายเด็กชนบททั่วไป เป๊ป โฉ และ
 จ้อย ชอบเข้าไปปล้ำกะปอมหรือกิ่งก่ามาเป็นอาหารคะ
 การที่ได้เข้าไปเสมอๆ ทำให้เด็กได้เรียนรู้ชีวิตในป่า
 รู้คุณค่าของป่าแห่งนี้คะ

ข้อ ท. ตอน กิ่งก่าหน้าร้อน
 สถานที่ บ้านหนองบัว อ.เมือง จ.ยโสธร
 ผู้ร่วมรายการ คช.ธีรพงษ์ ศรีเนตร...จ้อย
 คช.พรเพชร พลยุทธ...เป๊ป
 คช.จักรวาล ทองชู...โฉ

เดินในห้องนามาแต่ไกล

-----ปล่อยเสียงเล็กน้อย-----

โฉกับเป๊ป อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบัว
 จ้อย ตัวเล็กกว่าเพื่อนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 วันนี้เตรียมกระป๋องกับเสียม จะมาซุกหาแมลงไว้เป็น
 เหยื่อล่อกิ่งก่าคะ

ภาคอีสานเรียกกิ่งก่าว่ากะปอม เด็กบอกว่ามีหลายชนิด
 มันอาศัยอยู่ตามต้นไม้ กินแมลงเป็นอาหาร ก็เลยต้อง
 หาแมลงเป็นเหยื่อล่อ

เด็กฯ บ้านหนองบัว อ.เมือง จ.ยโสธร แห่งนี้
มักจะเข้าป่าละเมาะในวันเสาร์อาทิตย์ หากะปอมเป็น
อาหาร

เดินหา ลงมือชุก

—————เสียงคุยกัน—————

หารู จีโป่ม เจอแล้วก็ลงมือชุกกันเลย อยู่ต้นค้ะ
ชุกเดียว เดียวก็เจอตัวแล้ว

—————ใส่กระป๋อง—————

เด็กฯ ตั้งใจจะหาสัก 4-5 ตัว เอาไว้ใช้วันพรุ่งนี้

ลองชุกไม่ได้(ละ) หันไปชุกคูใหม่

—————เสียงระหว่างทำงาน—————

จีโป่ม ตัวนี้ใหญ่เป็นพิเศษค้ะ แต่เป็นบอกว่า บางฤดูมัน
อาหารสมบูรณ์ จีโป่มจะตัวโตกว่านี้

—————คุยกัคใหม่ สีชะไร ปัก จะทำอย่างไรต่อ————

เดินกลับ

พอได้จีโป่ม มากพอ เด็กฯก็ชวนกัยกลับบ้าน น้ค้กันว่า
พรุ่งนี้วันอาทิตย์จะออกตามล่าหากะปอมกันทั้งวัน หมายตา
ต้นไม้เอาไว้บ้างแล้วค้ะ

—————คนตรี—————

ศูนย์วิทยพักร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เบรค 1

ตะวันตก

เดินในหมู่บ้านเข้าหากล้อง

ขวนการล่ากะปอมพร้อมแล้วค้ะ เรียกว่า อาวุธครบมือที่เดียว

—————คุยกันเรื่อง ปืบ บ่วง สะคัก—————

เดินออกจากกล้อง

มุ่งหน้าออกจากหมู่บ้าน ระบุว่าวันนี้เข้าได้กึ่งกำลัง 10 ตัว
ก็จะเอามาเป็นอาหารมือเย็น บริเวณที่หาคะปอม มักจะ
เป็นป่าละเมาะข้างหมู่บ้านหรือไปตามหัวไร่ปลายนาของ
เด็ก ๆ

ในทุ่ง เห็นเดินไปทางต้นไม้ไกลา

-----เสียงคุยกัน-----

เวลาออกมาล่ากิ้งก่าหรือกะปอม เด็ก ๆ เหมารวมถึงแย้
ด้วยค่ะ เป็นสัตว์เลื้อยคลานที่คล้าย ๆ กัน ถ้าจับได้แล้ว
โอ้ เป๊ป ก็จ้อย จะอธิบายความแตกต่างให้ฟังนะคะ
ตอนนี้ต้องลองหากิ้งก่าก่อน

ใกล้ๆ ะเง้อตามต้นไม้

-----เสียงคุยประมาณไหน-----

(โอ้ เป๊ป จ้อย) มันจะอยู่ตรงไหน

มองหา

ส่วนมากกิ้งก่าจะเกาะนิ่งๆ อยู่ตามลำต้นของต้นไม้ สีของมัน
มันมักจะกลมกลืนกับธรรมชาติ ก็มันปรับสีได้ค่ะ ถ้ามีคนมา
หรือถ้ามันตกใจก็จะไต่ต้นไม้ขึ้นไปข้างบน บางทีก็ต้องมอง
หาตามกิ่งและยอดไม้ด้วย เป๊ปจะสาธิตการล่ากิ้งก่าหรือ
กะปอมด้วยตัวจิ๋วไปมและเป๊ปค่ะ

เดินมาแล้วแยก

วางเป๊ป เดินออกจากกล้อง

-----เสียงคุยกันระหว่างวาง-----

เห็น โอ้ จ้อย

รออีกสองสามชั่วโมงค่อยกลับมาดูค่ะ
นอกจากการตกกิ้งก่าด้วยเป๊ปแล้ว โอ้กับจ้อยจับกิ้งก่าด้วย
บ่วงละ ไม่นาน น้มีห่วงที่ปลายผูกแบบกระตุกได้ ถ้าเจอ
กิ้งก่าก็ค่อยๆ เอบ่วงคล้อง คอยดูนะคะ

เห็นเต็กฯ โวยวายไล่จับกิ้งก่า
เห็นมันวิ่งชนต้นไม้

-----เสียงกุก วิ่งไล่จับ-----

เวลากิ้งก่าตกใจมันจะรีบคลานขึ้นไปที่สูงๆ หายเข้าไปในกลุ่มใบไม้ ใช้หนังสือตีไม้ไม่ได้เพราะมองไม่เห็น
เบ๊ปเลยป็นขึ้นไปดู

-----ส่งเสียง เคาะ เขย่า ตีต้นไม้
กิ้งก่าตกลงมา ตะครุบ-----

จับได้แล้ว

กะปอมก่าคะ สีสวยทีเดียว

-----กุกกันเรื่องเปลี่ยนสี ฯลฯ-----

นอกจากกะปอมก่าแล้ว ยังมีกะปอมแดง กะปอมแหม่
รวมทั้งจะไปซุกแหย่อกด้วย เต็กฯ บอกว่าแหย่ไม่มีเกิ้ล
อย่างกิ้งก่า เคี้ยวไปคุณะคะ

----- บทที่ 2 -----

ในทุ่งนา (ก่อนเพลง)

เวลาออกล่ากิ้งก่าในวันหยุด เต็กฯ จะหาประมาณ
สิบตัวคะ เอาไปทำลาบ ก้อย หรือย่าง วันนี้เพิ่งได้
4-5 ตัว ยุทธการล่ากิ้งก่า ยังคงดำเนินต่อไปใน
ป่าละเมาะข้างหมู่บ้าน

จ้อย โอ้ วิ่งไล่จับแหย่

ยิงด้วยสะตึก เดินมาซุกแหย่

ซุกแหย่จับตัวได้

----- เพลง -----

แหย่อาศัยอยู่ในรูที่มันซุก ซีนเอง การซุกแหย่ไม่ใช่
เรื่องง่ายเลย นอกจากรูเข้า-ออกปกติ แหย่มีรู
อุจจาระอยู่ด้วยคะ บางทีก็วิ่งหนีไปทางรูอุจจาระ

นั่งในทุ่ง

เด็ก ๆ ก็ต้องวิ่งไล่ตาม แนนี่ เรียกว่าแอนนาค่ะ
กินแมลงพวก มด แตน ต่อ ผีเสื้อ แมงมุม
คันหน้าเล็กๆ ก็กิน เป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ เพราะช่วยลด
จำนวนแมลงและปราบวัชพืชไปในตัว รวมทั้งเป็น
อาหารของคนเราด้วย เนอบริเวณโคนหางอร้อยที่สุด

เดินในทุ่ง

บ้ายมากแล้วค่ะ เป๊ปชวนโอ้กับจ้อยแวะไปทุ่งปล่องกิ่งก่า
ว่าจะได้ผลหรือไม่ ต้องลุ้นกันหน่อย
วันนี้ได้กิ่งก่ากับแยมิลกว่าตัวค่ะ แยมสองตัว กิ่งก่าหลายชนิด

นอกจาก เด็ก อย่าง โอ้ เป๊ปและจ้อยแล้วเด็กคนอื่นๆ
ในหมู่บ้านก็ออหากหาอาหารอย่างนี้ นอกจากไล่วิ่งกิ่งก่า
บางทีอาจจะแวะกินผลไม้ป่าระหว่างทาง เล่นคอกยาง
ที่ปลิวจากต้นไม้ มาตามลมบนต้นไม้และในท้องทุ่ง

นั่งคุยกัน

—คุยเรื่องกะปอม ความเปลี่ยนแปลงและ
ปลูกลูกไม้ป่า—

—เสียงคุยกัน เรื่องลูกไม้ที่ชอบ,
ต้นไม้ที่ถูกตัด—

จากการบอกเล่าของผู้ใหญ่ บ่าละเมาะรอบหมู่บ้าน
เปลี่ยนแปลงไปมาก เด็กๆก็รับรู้ด้วยตัวเอง
คงไม้ป่าบางชนิดถูกโค่นลง มะหวด ต้นหวานที่สุด
ในหมู่บ้านเพิ่งถูกโค่นลงไปเมื่อไม่กี่วันนี้ ลูกหว้าอร้อย
ก็มีน้อยลง การหาอยู่หากินของคนในหมู่บ้านจะไม่

ยากลำบากมากไปกว่านี้ ถ้าต้นไม้ ป่าไม้ ที่เหลืออยู่
ไม่ถูกทำลายลงไปเร็วนัก

ขอบคุณ

อาริยา โมราษฎร์

เข็มทอง โมราษฎร์

กลุ่มศึกษารักป่าภาคอีสาน

ราตรี ศรีเนตร

พิกุล บุญปก

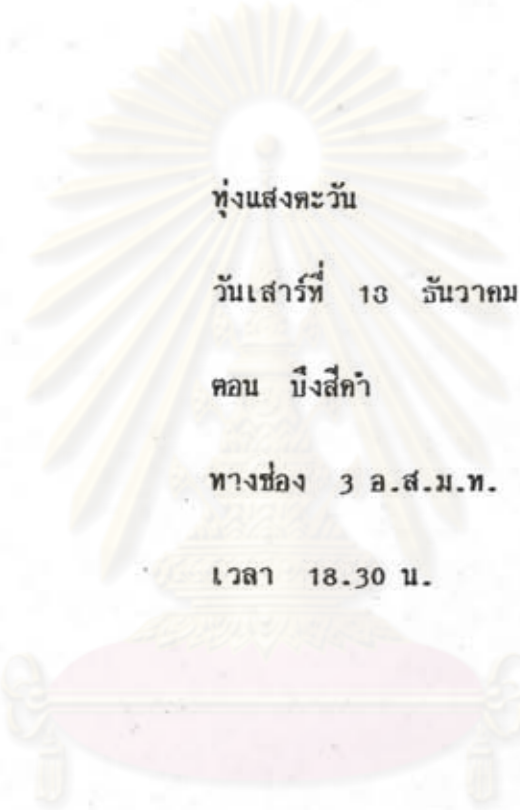
อ.สังคม คัมภีร์

อ.จินคาร์คัม ธิมาไชย

คณะครูและนักเรียนโรงเรียน บ้านหนองบัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุ่งแสงตะวัน

วันเสาร์ที่ 13 ธันวาคม 2536

คอน บึงสีคำ

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีกรพูด "-----"

ไตเด็กสภาพความงาม -----ดนตรี-----

โรงงาน ชื่อน ท. บึงลิดำ

สถานที่ บ้านหนองบัวน้อย

อ. น้ำพอง จ. ขอนแก่น

จากโรงงานลงมา ผู้ร่วมรายการ ดช. เสกสรรค์ เขาวัดตร

เห็นนก+เด็ก ดช. ปรีชา ปินะสา

พ่อพัน นาวัน

-----เสียงคุยกัน-----

โด่งกับโถ้ก เป็นเด็กบ้านหนองบัวน้อย อ. น้ำพอง จ.
ขอนแก่น เคยใช้บึงห้วยโจดเป็นแหล่งหาปลา เล่นน้ำ
ใช้ประโยชน์จากบึงธรรมชาติมานาน ตอนนี้งบึงห้วยโจด
ได้เปลี่ยนไปแล้ว

-----คุยตามลำดับประเด็น-----

สภาพบึง

บึงห้วยโจด มีพื้นที่ 485 ไร่ ตอนนี้งบึงแล้วเหมือนบ่อเก็บ
น้ำเสียจากโรงงาน มากกว่าจะเป็นบึงสาธารณะที่ใช้
ประโยชน์ร่วมกันของชาวบ้าน

บึงโจดต้นน้ำอย่างรวดเร็วเพราะตะกอนของน้ำเสียจาก
โรงงานผลิตเยื่อกระดาษพิทักษ์ ซึ่งอยู่ริมบึงห้วยโจด

โรงงานพินิกร์ พยายามขุดตะกอนออกจากบึงตามคำ
เรียกร้องของชาวบ้านและคนเกี่ยวข้อง ในขณะที่เดียวกัน
ก็แจ้งว่าโรงงานได้บำบัดน้ำเสียก่อนจะปล่อยลงบึงห้วย
โจดแล้ว นำส่งสัยว่า น้ำดำ กลิ่นเหม็น เกิดตะกอนขุ่น
และคนหันน้ำบึงโจดเพราะอะไร ในเมื่อรอบๆ บึงห้วย
โจดเคยอยู่กันอย่างสงบสมบูรณ์ และเพิ่งเกิดความเปลี่ยนแปลง
เมื่อมีโรงงานสร้างที่นี่

โรงงานหาทางออกด้วยการขุดตะกอนให้ชาวบ้านเอาไป
ปลูกพืชผักและต่อท่อน้ำเสียของโรงงานไปรดต้นยูคาลิปตัส
ที่จ้างชาวบ้านปลูก เพื่อนำยูคาลิปตัสมาเป็นวัตถุดิบของโรงงาน
เด็กๆ เผื่อสงสัยว่า ทำไมจึงเกิดเรื่องเหล่านี้ขึ้นที่นี่

-----เพลง-----
น้ำจากบึงห้วยโจดจะไหลลงน้ำพอง เดี่ยวไปดูน้ำพองค่ะ
-----เบรค-----

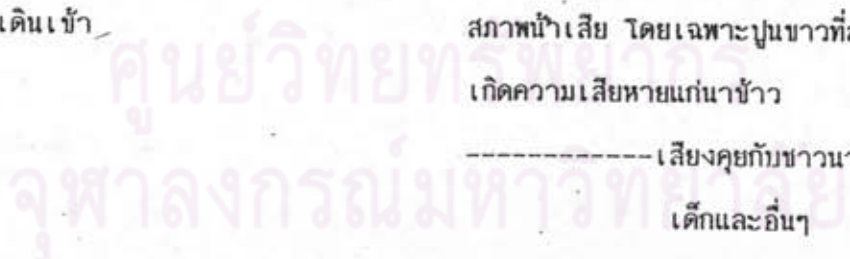
นางข้าว - ชาวนา

บึงห้วยโจดเป็นของกรมชลประทาน เป็นสาธารณสมบัติ
ชาวบ้านจำนวนมากใช้น้ำจากบึงนี้ทำนา

นิรมล+เด็กเดินเข้า

สภาพน้ำเสีย โดยเฉพาะปูนขาวที่ละลายมากับน้ำ ทำให้
เกิดความเสียหายแก่นางข้าว

-----เสียงคุยกับชาวนา-----
เด็กและอื่นๆ

- เดินไปหาพ่อพัน ----- เดินคุยกันมาจ๊ะ-----
- น้ำเสียจากบึงห้วยโจดจะไหลลงมาที่น้ำพอง เด็กๆพาตุ
ลำน้ำพอง มาที่บ้านลุงพันนักประมงมืออาชีพ
- ทักทายกัน-----
- เด็กๆ ลงเรือ
- พายเรือ ----- เพลง-----
- เริ่มนั่งคุยกัน ----- เสียงคุยกัน เรื่องต่างๆ ตามความคิด-----
- ลุงพัน ----- ของพ่อพันและเด็กๆ
- เย็นแล้วค่ะ นักตกปลามือสมัครเล่นซึ่งไม่ได้ปลาสักตัว
จะกลับบ้านแล้ว ลุงพันจะหาปลาต่อวางตาข่ายไว้ พรุ่งนี้
ถึงจะมาเอาปลาค่ะ ลุงพันไม่ค่อยหวังเท่าไรหรอก ก็อย่าง
ที่บอกปลาในลำน้ำพอง น้อยลงทุกวัน
- ยามเย็น โรงงานอุตสาหกรรมนานาชาติ เพิ่มมากขึ้นทุกทีสักวันหนึ่ง
ลุงอาจจะเลิกจับปลา แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะไปทำอะไร
- ค่ำแล้ว น้ำเสียจากโรงงานแห่งหนึ่งมีผลต่อผู้คนมากมาย เมื่อน้ำ
บึงกินไม่ได้ น้ำพองที่เคยกินเคยใช้เริ่มเน่าเสีย เด็กๆ
และคนในหมู่บ้าน จะทำอะไร สักวันนะคะ
- ยามเช้านกกาที่โบยบินลุงพันออกดูปลา -----ดนตรี-----
- ทิวทัศน์ ลุงพัน เป็นหนึ่งในคนจำนวนนับล้านล้านที่ใช้น้ำพอง ต้ม ไข่
และยังชีพ

- ลุง ลาน้ำพอง ไข่เป็นน้ำดิบ ทำน้ำประปาให้กับคนขอนแก่น
ทั้งจังหวัด น้ำพองไหลลงสู่แม่น้ำชีและแม่น้ำมูล เป็นที่
พึ่งพาแก่ผู้คนเกือบทั่วแผ่นดินอีสาน
- ก๊อกน้ำบาดาล ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับแม่น้ำพอง ย่อมมีผลกระทบต่อเนื่อง
นก-เด็ก ยาวนาน ในหมู่บ้านหนองบัวน้อยก็เช่นกัน
- เห็นแท่งค้ำน้ำ -----เดินมาโยกน้ำคุย-----
เมื่อก่อนเคยใช้น้ำพอง ตอนนี้อยู่ไม่แน่ใจในความสะอาด
จึงเปลี่ยนมาใช้น้ำบาดาลแทน
- ที่เลี้ยงไหม -----เสียงคุยกัน-----
หลุดจากเฟรม
- นั่งที่นาข้าว -----คุยกับบ้า-----
เด็กๆ
- ภาพ Long Shot -----นิรมลคุยกับเด็กๆ จนจบ-----
บึงห้วยโจด เป็นเพียงแหล่งน้ำธรรมชาติเล็กๆ บนโลก
อันกว้างใหญ่ของเรา หมู่บ้านสำหรับเด็กๆ แล้ว คือโลก
ของเด็กๆ บึงห้วยโจดคือ แหล่งน้ำสำคัญที่พวกเขารู้จัก
ในความจริงแล้ว มีเหตุการณ์แบบบึงห้วยโจดเกิดขึ้นมาก
มายหลายแห่งและปัญหาเรื่องน้ำ กำลังเป็นปัญหาสำคัญ
ของบ้านเมืองและคนเรา ภาพและเรื่องราวของบึงห้วยโจด
คือ ภาพตัวอย่างเท่านั้นเอง

ทุ่งแสงตะวัน

วันเสาร์ที่ 28 สิงหาคม 2536

คอน. โรงเรียนที่หายไป

ทางช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

เวลา 18.30 น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิธีกร

ภาพ

เสียง

เดือนธันวาคม ปี 2534 ชาวบ้านตาดฟ้าดงสะคร๋วน จ.ขอนแก่น
ถูกบังคับให้ออกจากพื้นที่ โดยโครงการ คจก. สภาพปัญหามีผล
กระทบต่อจิตใจของเด็กๆ เป็นอย่างมาก
วันนั้นนโยบายของรัฐเปลี่ยนไป ชาวบ้านเริ่มอพยพกลับได้แล้ว
ชีวิตเริ่มต้นใหม่ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะ
โรงเรียน เด็กๆมีเรื่องในใจมากมายที่จะเล่าให้ฟังค่ะ

รตวิ่งมาถึง

เด็กนักเรียนชั้นรต ใกล้เคียง

ชื่อน ท. โรงเรียนที่หายไป

บ้านตาดฟ้า-ดงสะคร๋วน

กิ่งอ. รุผามาน จ. ขอนแก่น

รตออกจากเฟรม

ผู้ร่วมรายการ ค.ญ. อาภาพร แพงทอง... ลั่น

ค.ญ. เกสร สายคำ... เกษร

จักรพงษ์ ธนวรพงศ์... พี่ต่อม

พี่น้องนั่งคุยกับลั่น

ความจริงลั่น เด็กหญิงอาภาพร แพงทอง ควรจะได้เรียน
หนังสือชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แต่ลั่นไม่ได้ไปโรงเรียน
หลายเดือนแล้ว

dissovle

โสมมาตร

-----เสียงคุยกัน-----

หมู่บ้านตาดฟ้า-ดงสะคร๋วน ค. วังสรวาน กิ่งอ. รุผามาน มีอายุ
เกินร้อยปี อยู่ใกล้กับเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน วันหนึ่งราชการ
ประกาศขยายพื้นที่ป่าอนุรักษ์โดยรวมเอาหมู่บ้านเข้าไปด้วย
ชาวบ้านกลายเป็นผู้บุกรุกป่า มีโครงการจัดที่ทำกินให้กับราษฎร
ผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม หรือเรียกว่า โครงการ คจก.
เกิดขึ้นส่งชาวบ้านให้ย้ายออก ถ้าไม่ยอมย้ายก็ใช้กำลังรุนแรง
เด็กหลายคนเคยเห็นบ้านตัวเองถูกทหารรื้อลงต่อหน้า
โรงเรียนโดนทุบ ต้นไม้ถูกตัด เป็นตำนานของหมู่บ้านที่ทุกคนยัง
จดจำ พอเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ ชาวบ้านก็เริ่มทยอยกลับ
โครงการ คจก. ล้มเหลว เพราะที่อยู่ใหม่ที่ราชการจัดให้ไม่ได้
เป็นป่าเสื่อมโทรมว่างเปล่าเป็นที่ๆ มีเจ้าของจับจองแล้วทั้งนั้น

ที่โรงเรียน

เห็นเด็กๆ เล่นกันในสนาม

เด็กเล่นเหงานๆ กันเอง

-----เสียงต่อม-เด็กๆ-----

แม้รัฐบาลอนุญาตให้กลับมาทำกินในถิ่นเดิม แต่ก็เป็น การกลับมา
อย่างไม่เป็นสุข โดยเฉพาะเด็กๆ สนามหญ้ารก อาคารเรียน
เสื่อมโทรม กระดาน โต๊ะ เก้าอี้ ถูกยึดไป ที่สำคัญที่สุด คือ
ครูถูกส่งย้ายออกจากพื้นที่หมดแล้ว เด็กๆ ไม่มีโรงเรียน
มีสนามหญ้า อาคารเรียน แต่มีก็เหมือนไม่มี โรงเรียนหายไปไหน

เบรค

ต่อมกับพินก

จักรพงษ์ ธนวรพงศ์ หรือพี่ต่อมของเด็กๆ เป็นเจ้าหน้าที่สมัชชา
ชาวนาชาวไร่ ซึ่งเป็นองค์กรที่รวมชาวบ้าน นักวิชาการ และ
องค์กรเอกชนต่างๆ คัดค้านโครงการ คจก. บอกว่า ที่สำคัญ
ที่สุดคือ เด็กต้องการครู

-----เสียงต่อม-----

เข้าแถว

(พินกถาม การแก้ไขปัญหา, เด็กตอบ ช่วยกันสอน)
พี่ต่อม ดัดจริตใจซื้ออุปกรณ์การเรียนด้วยเงิน 750 บาท และ
ระดมเด็กๆ จะช่วยกันทำความสะอาดโรงเรียน คนในหมู่บ้าน
ไปขอครูจากทางการ หลายเดือนแล้ว ระหว่างรอว่าครูจะมา
หรือไม่ เขาชนในหมู่บ้านก็เลยช่วยพี่ต่อมเตรียมโรงเรียนและ
ดูแลเด็กๆ ค่ะ

ทำความสะอาด

เริ่มสอน

เพลงจบ พินก เกษร ลั่นเดิน

-----เพลง-----

โรงเรียนนี้เคยมีความรัก ความอบอุ่นเสียงหัวเราะ เวลาทำให้
ครูพรากจากไกล ชัด ฎ บัด กวาด คอยทำไว้ เมื่อไหร่หนอ
ครูจะมา ทุกคนรอครูมา
สภาพหมู่บ้านตาตฟ้า-ดงสะคว่าน เปลี่ยนไปมาก แต่ผู้คนยัง
เหมือนเดิม คือ รักถิ่น และยืนยันจะอยู่บ้านเกิดตลอดไป

เดินดูต้นไม้

เดินไปวัดกันละ

เบรค

เห็นพระ เดิน

ในหมู่บ้านมีพระ เณร 4-5 รูป วัดในหมู่บ้านยังคงเป็นแหล่งรวม
จิตใจอยู่เสมอ แม้สภาพวัดจะเป็นเพียงเพิงชั่วคราวในขณะนี้

-----เสียงพระ-----

เดินไร่ข้าวโพด

บ้านตาดฟ้า กับบ้านดงสระคว้น อยู่ใกล้กัน มีโรงเรียนบ้านตาดฟ้า
เป็นศูนย์กลางของเด็กๆ พอจบโรงเรียนเด็กๆ ร้อยกว่าคนก็ไม่มี
ที่เรียน มีเด็กอยู่ประมาณ 10 คน

ตอนเช้าศิครถชนข้าวโพดลงมาเรียนหนังสือ ตอนบ่ายรถไม่มี
ต้องเดินกลับบ้านเป็นระยะทางถึง 6 กิโลเมตร

ภาพเดินในหมู่บ้าน

-----ดนตรี-----

อ่านหนังสือ ทำงาน

ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน และรอคอย
ให้โรงเรียนคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

เดิน

แม้เด็กๆ บ้านตาดฟ้า ดงสระคว้น เป็นเพียงชีวิตเล็กๆ บนถนน
สายยาวเหยียด ในโลกอันกว้างใหญ่
แต่พวกเขามีหัวใจ ความรักและความหวัง

Long Shot

-----นิรมลและ เด็กคุยกัน-----

เล่นกระโดดยาง

บ้านตาดฟ้า ดงสระคว้น กำลังเริ่มต้นชีวิตใหม่ ขวัญกำลังใจดีขึ้น
เรื่อยๆ เด็กๆ เก็บกวาดโรงเรียนเตรียมไว้ ที่ลานปากทางเข้า
หมู่บ้าน พวกเขากำลังรอครูมาชวนชีวิตใหม่ให้โรงเรียน

ขอขอบคุณ - ชาวบ้านและกรรมการหมู่บ้านตาดฟ้า-ดงสระคว้น
- สมัชชาชาวนาชาวไร่
- คุณเอกนิษฐ์ บ้องภัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวชาลิสา มากแผ่นทอง เกิดเมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2513 ที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2535 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2536 ปัจจุบันได้รับทุนในโครงการพัฒนาอาจารย์ตามความต้องการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยศึกษาต่อสาขาวิชาการสื่อสารมวลชนระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย